

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки
міжнародного туризму

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Глобалізація економічного розвитку: сутність, сучасний стан
і проблеми»

Виконав: студент 2 курсу,
групи 8.0511-ме
спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми
«Міжнародна економіка»
Алекберов Наміг Натік огли

Керівник: доктор історичних наук,
професор
Сарнацький О.П.

Рецензент: д.е.н., проф. Бабміндра
Д.І.

Запоріжжя
2022 рік

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний

Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 051«Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Д.І. Бабміндра
« ____ » _____ року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ**

Алекберову Намігу

1. Тема роботи (проекту) «Глобалізація економічного розвитку: сутність, сучасний стан і проблеми»

керівник роботи (проекту) д.і.н., професор кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму, Сарнацький О.П. затверджений наказом ЗНУ від «9» червня 2022 р. № 642-с.

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 01.12.2022

3. Вихідні дані до роботи (проекту) Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи магістра є офіційні дані Світового банку, МВФ, Міністерства фінансів України, дані видавництва «Forbes Україна», статистичні щорічники, довідкові матеріали, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, збірники наукових праць, матеріали науково-практичних конференцій.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити)

1. Теоретичні основи глобальної економіки.
2. Вплив глобалізації на соціально-економічний розвиток країн світу.
3. Стратегії розвитку України в умовах глобалізації.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень). Графічний матеріал використано у третьому розділі задля відображення оцінки моделі зближення з ЄС та наскільки населення України обізнано про ЄС.

6. Консультанти розділів роботи (проекту)

Розділ	ППП, посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	д.і.н., професор Сарнацький О.П.	01.09.2022	01.09.2022
I розділ	д.і.н., професор Сарнацький О.П.	20.09.2022	20.09.2022
II розділ	д.і.н., професор Сарнацький О.П.	18.10.2022	18.10.2022
III розділ	д.і.н., професор Сарнацький О.П.	15.11.2022	15.11.2022
Висновки	д.і.н., професор Сарнацький О.П.	30.11.2022	30.11.2022

7. Дата видачі завдання 20.06.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Термін виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми	20.06.2022	18.06.2022
2	Складання робочого плану	27.06.2022	27.06.2022
3	Підбір літератури та вивчення літературних джерел	08.08.2022	08.08.2022
4	Складання плану	15.09.2022	15.09.2022
5	Виконання вступу	16.09.2022	16.09.2022
6	Виконання розділу 1	20.09.2022	20.09.2022
7	Виконання розділу 2	18.10.2022	18.10.2022
8	Виконання розділу 3	15.11.2022	15.11.2022
9	Формулювання загальних висновків	22.11.2022	22.11.2022
10	Подання роботи на кафедру на передзахист	24.11.2022	24.11.2022
11	Попередній захист роботи на кафедрі	25.11.2022	25.11.2022
12	Оформлення роботи та проходження нормоконтролю	28.11.2022	28.11.2022
13	Одержання відгуку та рецензії	30.11.2022	30.11.2022
14	Подання остаточного варіанту роботи на кафедру	01.12.2022	01.12.2022

Студент – дипломник _____ Алекберов Н.
(підпис)

Керівник проекту _____ Сарнацький О.П.
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Гамова О.В.
(підпис)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра: 80 с., рис. 2, табл. 4, 37 джерел.

Об'єктом дослідження є процес розвитку світової та української економіки в умовах глобалізації.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та практичних основ соціально-економічних наслідків впливу глобалізації на економіку України та світу.

Метою роботи є вивчення теоретичних засад розвитку глобалізації, визначення впливу цього явища на світову та українську економіку.

У роботі відображена суть глобалізації. Розповідається про поняття "глобалізація" характерний підхід до смислового наповнення, показані основні концепції та альтернативні підходи до визначення історичних меж існування процесу глобалізації. Визначено позитивний і негативний вплив глобалізації на світову економіку та відображено соціально-економічні наслідки цього явища для світу. Розглядається прояв процесу глобалізації в різних секторах світової економіки. Аналізується вплив пандемії і війни на світову економіку і на соціально-економічні процеси в масштабах і глобальному контексті України. Україна в післявоєнний період розробила власний прогноз розвитку економіки. Були висунуті деякі пропозиції щодо поліпшення економіки і бізнесу України. Дається прогноз перерозподілу сфер впливу в глобальному масштабі в умовах війни, а також показані перспективи подальшого розвитку соціально-економічних процесів в умовах глобалізації.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ІНТЕГРАЦІЯ, СВІТОВА ЕКОНОМІКА, ВІЙНА В УКРАЇНІ, МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ

SUMMARY

Qualifying work: 80 pp., 2 figures, 4 tables, 37 sources.

The object of research is the process of development of the world and ukrainian economy in the context of globalization.

The subject of the research is a set of theoretical and practical foundations of the socio-economic consequences of the impact of globalization on the economy of ukraine and the world.

The aim of the work is to study the theoretical foundations of the development of globalization, determine the impact of this phenomenon on the world and ukrainian economies.

The paper reflects the essence of globalization. the article describes the concept of "globalization", a characteristic approach to semantic content, shows the main concepts and alternative approaches to determining the historical boundaries of the existence of the globalization process. the positive and negative impact of globalization on the world economy is identified and the socio-economic consequences of this phenomenon for the world are reflected. the article considers the manifestation of the process of globalization in various sectors of the world economy. the article analyzes the impact of the pandemic and war on the world economy and on socio-economic processes in the scale and global context of ukraine. ukraine in the post-war period developed its own forecast of economic development. some proposals were put forward to improve the economy and business of ukraine. a forecast of the redistribution of spheres of influence on a global scale in the context of war is given, as well as prospects for further development of socio-economic processes in the context of globalization are shown.

GLOBALIZATION, INTEGRATION, WORLD ECONOMY, WAR IN UKRAINE, INTERNATIONAL ORGANIZATIONS, PROSPECTS FOR BUSINESS DEVELOPMENT IN UKRAINE, SOCIO-ECONOMIC PROCESSES

ЗМІСТ

ВСТУП	7
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	9
1.1 Сутність глобалізації	9
1.2 Причини глобалізації	12
1.3 Суперечливість процесу глобалізації	17
Розділ 2. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ	29
2.1 Світові лідери процесу глобалізації	29
2.2 Класифікація країн	33
2.3 Вплив глобалізації на Україну	37
Розділ 3. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	49
3.1 Модернізація інституційних засад в Україні	49
3.2 Перспективи розвитку торгівлі в Україні як катализатор розвитку інтеграційних процесів	53
3.3 Проблеми міграційної політики України	66
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76
ДЕКЛАРАЦІЯ	80

ВСТУП

Глобалізація являє собою і стан, і процес, в якому життя всередині суспільства постійно піддається впливу міжнародних факторів, від політичних і торгових відносин до мистецтва і засобів масової інформації. Але найзначнішою формою глобалізації є глобалізація економіки. Адже в глобалізації економіки планування і контроль поширюються від малих підприємств (регіональних, національних) до широкої глобальної концентрації, в якій весь світ служить джерелом робочої сили, сировини і ринків збуту.

Глобальні процеси, що відбуваються між державами і регіонами світу в результаті свободи і швидкості міжнародних транскордонних дій завдяки комп'ютеризації, інтернету, мобільного зв'язку, приносять державам багато вигод, але і загроз. Цей об'єктивний процес створює серйозні проблеми і для України. Адже всі небезпеки, які раніше носили локальний характер, наприклад, місцеві ризики, в умовах глобалізації можуть перетворитися на глобальну катастрофу. Чим більше регіони стають взаємопов'язаними, тим більше вони стають взаємно вразливими: глобалізація примножує ризик. Зрештою, світ стає більш перенаселеним. Простір соціального існування ущільнюється, стає більш однорідним.

Але, як показує досвід, глобалізація може успішно вирішувати, зокрема, глобальні екологічні проблеми держав, які неможливо подолати в рамках однієї країни, та інші проблеми сучасного світу. Тому шлях в глобальний простір не має альтернативи для всіх країн, в тому числі і для України.

Виходячи з вищесказаного, можна сказати, що в даний час тема дипломної роботи "глобалізація економічного розвитку: сутність, сучасний стан і проблеми" є актуальною. Сьогодні глобальний світ включає в себе більше 250 країн з населенням більше 7 млрд. чоловік.

Метою даної роботи є аналіз глобалізації економічного розвитку.

Основними завданнями, які вирішуються в даній роботі, є:

1. Визначити сутність і причини глобалізації
2. Проаналізувати вплив глобалізації на соціально-економічний розвиток країн світу.
3. Проаналізувати вплив глобалізації на економіку України.
4. Виявити основні проблеми і протиріччя процесу глобалізації.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1 Сутність глобалізації

Існує безліч ознак сучасного розвитку світової економіки, і однією з головних ознак такого є розгортання процесу глобалізації, який надає дуже великий і важливий вплив на систему міжнародних економічних відносин, змінюючи напрямки і визначаючи тенденції розвитку національної економіки. Світова економіка-це історичний соціальний процес, який є змістом злиття національних ринків в єдиний глобальний ринок, при цьому національна економіка стає все більш взаємопов'язаною і взаємозалежною.

Глобалізація (від англійського 'Globe' - "Глобус"), в свою чергу, являє собою досить складний, масштабний процес, що включає безліч варіантів і пов'язаний з безліччю проблем. Тому стало проблематичним дати однозначне і чітко сформульоване визначення глобалізації, яке було б в силах охопити всі аспекти цього дуже складного явища, включаючи навіть планетарний [1]. Є кілька таких визначень:

- Довгостроковий процес інтеграції національної економіки світу, метою якого є вирішення найбільших проблем людства називається глобалізацією.
- Глобалізація являє собою складне явище взаємозалежності економік, які виникають в результаті обміну товарами і послугами і руху капіталу.
- Процес, за допомогою якого успіх, рішення і робота людей в одній частині світу мають значний вплив на людей і їх громади в усіх куточках світу називається глобалізацією.
- Глобалізація є комплексом викликів і проблем нашого часу.

- Глобалізація світової економіки він являє собою процес посилення взаємозв'язку національних економік світу, який знаходить своє вираження в створенні глобального ринку товарів і послуг, фінансів; створення глобального інформаційного простору, перетворенні знань в основний компонент суспільного багатства; виході від Національного транскордонного бізнесу завдяки створенню, впровадженню і пануванню.

Ключові особливості процесу:

- Взаємозалежність національних економік та їх взаємозв'язку, створення міжнародних виробничих комплексів за межами національних кордонів;
    - Економічна глобалізація
    - Зростаюча економічна інтеграція і взаємозалежність світових економічних і фінансових систем;
    - Послаблення спроможності національних держав формувати незалежну економічну політику;
    - Розширення та інтенсифікація обмінних процесів переміщення товарів, капіталу, трудових ресурсів;
    - Створення міждержавних і міжнародних регулюючих органів
- Загальні стандарти, цінності, принципи роботи залучають світову економіку [2].

На галузевому рівні глобалізація визначається тим, як конкурентоспроможність компанії в галузі в даній країні пов'язана з її конкурентоспроможністю в іншій країні. Чим більше глобалізована галузь, тим більше переваг компанія отримує від представлених технологій, виробничих процесів, фабричних брендів. Глобальні галузі промисловості, як правило, домінують над одним і тим же набором глобальних компаній на кожному ринку, які координують стратегічні дії між усіма країнами своєї присутності. Глобалізація на рівні країни представлена ступенем взаємозв'язку

її економіки з усією світовою економікою. Незважаючи на зростаючу глобалізацію світової економіки, Всі країни в рівній мірі інтегровані в неї.

Існує кілька основних показників, що визначають ступінь інтеграції економік різних країн у світову економіку, серед них:

- Відношення зовнішньоторговельного обороту до ВВП;

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) стосуються економіки країни та портфельних інвестицій;

- Передача технологій, пов'язаних з виплатами роялті, і їх переміщення з країни в країну.

Глобальне середовище - це середовище, в якому зовнішні фактори впливають на елементи глобальної системи ззовні. Світовий порядок розглядається як система вищого порядку, яка включає в себе елементи систем низького рівня, таких як регіони, країни, континенти. Навколишнє середовище виступає в якості зовнішньої основи для нормальної роботи системи. Глобальні процеси, що створюють глобальне середовище, називаються глобальними факторами [3, 4].

Глобальні фактори та глобальне середовище оцінюються відповідно до наступних факторів:

- Значимість і оцінка фактора доступності;
- Оцінка конфігурації і динаміки факторів;
- Оцінка розвитку.

Найбільш глобальне середовище зумовлене глобальними процесами, що відбуваються у світі. Глобальні процеси є регулярними, підробками, розвитком глобальної системи, переходом глобалізації в інтернаціоналізацію. Людство поділяється на позитивні та негативні аспекти глобального процесу. Негативні прояви з точки зору людства називаються глобальними проблемами. Ця оцінка вважається відносною, оскільки результат може бути позитивним для однієї країни та негативним для іншої. Існує безліч глобальних процесів, які чинять негативний вплив на все людство.

Процес ділиться на дві групи. Процеси, пов'язані з розвитком людства і його діяльністю, а також процеси, що відбуваються на землі як об'єктах Сонячної системи. На процеси першої групи можна в якійсь мірі вплинути, якщо відомий механізм причинно-наслідкових зв'язків. Наука ще не завершила вивчення другої групи, тому ми можемо лише розглянути її результати.

Міжнародні відносини - відносно молода галузь сучасної науки. Глобалістика-це сучасна самостійна галузь науки, яка займається глобальними проблемами поточного і майбутнього розвитку людської цивілізації і глобалізації, з її політичною, економічною і соціальною організацією в цілому. Методологічною основою цієї науки є світогляд, який дозволяє нам виявити взаємозв'язок політичних, економічних і соціокультурних вимірів глобалізації, взаємозв'язок процесів глобалізації, інтеграції та дезінтеграції, регіоналізації та фрагментації, а також. Метою науки про глобалізацію є феномен глобалізації, а предметом - прояв законів і закономірностей створення нового світу - глобалізації, яка може привести до сутності і наслідків розвитку світової спільноти в XXI столітті, надаючи безпрецедентний вплив на цивілізацію [5].

Термін "глобалізація" використовується в сучасних засобах масової інформації в подвійному значенні. По-перше, ми говоримо про виникнення єдиної глобальної економіки, єдиного світового ринку товарів, капіталу і послуг і, певною мірою, глобального ринку праці. Така глобалізація в економічній, культурній чи екологічній сферах визначається зростаючою незалежністю держав і народів.

1.2 Причини глобалізації

Глобалізацію можна розуміти як поступове перетворення світового простору в зону, де вільно переміщуються капітали, товари, послуги, вільно

поширюються ідеї і переміщуються їх носії. Глобалізація, таким чином, - це створення міжнародної та культурної інформаційної сфери, свого роду інфраструктури специфічної інформації, обміну. Глобалізація суспільного життя істотно змінює подальший розвиток всього світового співтовариства, включаючи економіку, політику, Міжнародні відносини, соціальну сферу, культуру, екологію і безпеку.

За останні два-три десятиліття темпи глобалізації стрімко зросли. Це зросло через кілька глобальних факторів. Серед них:

- НТП, революція в інформаційних технологіях;
- Нові покоління розвитку міжнародної інфраструктури, транспорту та зв'язку;
- Поглиблення міжнародного поділу праці, подальший розвиток інтернаціоналізації продукції;
- Ослаблення ролі традицій, соціальних відносин і звичаїв, інтернаціоналізація освіти, культурного простору і т. д.

Глобальні проблеми-це проблеми, пов'язані з природними і антропогенними явищами, що виникли в ході розвитку сучасної цивілізації, а їх масштаб і значимість і способи їх вирішення мають планетарний характер.

Для вирішення глобальних проблем в сучасних умовах склалися основні форми міжнародного співробітництва:

- Реалізація спільних проектів і програм з ліквідації зон економічного лиха;
- Екологічні стандарти та нормативні акти;
- Роззброєння та конверсія;
- Розподіл боргу і допомога країнам, що розвиваються в боротьбі з убогістю, голодом, хворобами, неграмотністю;
- Планетарні та регіональні угоди на основі організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій [6,7].

Реалії глобалізації, з якими стикається будь-яка національна економіка, змушують її знаходити своє "природне" місце в міжнародних відносинах. Індекс глобалізації був вперше представлений у 2002 році та оновлений та детально описаний у 2008 році.

Загальний індекс охоплює економічні, соціальні та політичні аспекти глобалізації. Він визначає глобалізацію як процес побудови мережі взаємовідносин між суб'єктами на міжконтинентальних відстанях за допомогою різних потоків, включаючи людей, інформацію та ідеї, капітал та об'єкти. У той же час глобалізація розуміється як процес, який руйнує національні кордони, об'єднує національну економіку, культуру, технології та політичне лідерство та створює складні взаємозалежні відносини. Індекс глобалізації визначається трьома факторами:

- 1) економічна глобалізація характеризується відстанню від виробника до споживача товарів, капіталу і послуг, а також інформацією, що супроводжує ринкові обміни;
- 2) Політична глобалізація-характеризується просуванням державної політики;
- 3) Соціальна глобалізація - вираження ідей, інформації, поширення знань [8].

На додаток до трьох показників вимірювання Індексу також розраховуються загальний індекс глобалізації і субіндекс: економічні потоки; економічні труднощі; дані про переміщення інформації; особисті контактні дані; дані про культурне сусідство.

Основними проявами глобалізації є: лібералізація торгівлі, економічних потоків, НТП, трансформація політичної системи, зростання переміщень населення.

Лібералізація ринку руйнує національні бар'єри для інтеграції країн у світовий ринок. В результаті активної лібералізації торгівлі за останні 80 років торгові бар'єри були знижені майже на 50%. Лібералізація (відкритість) глобального ринку-головний критерій зростання частки експорту у ВВП [9].

Глобалізація фінансової системи пов'язана з економічною лібералізацією в розвинених країнах, зниженням золотого і валютного стандартів у світі. Система плаваючого обмінного курсу радикально змінила принципи роботи міжнародної фінансової системи. Почалася ера вільного руху капіталу. Нові інформаційно-комунікаційні технології дозволяють практично всім

глобальним біржам в режимі реального часу працювати одночасно 24 години на добу.

Фактичне зростання інвестицій безпосередньо пов'язане зі зростаючою глобалізацією виробничого сектору.

СТР глобалізує світову економіку за рахунок розвитку транспорту, зв'язку та інформаційних технологій.

Розвиток транспорту призвело до того, що вантажні та пасажирські перевезення значно прискорилися і стали дешевше, "економічний розрив" між країнами, які здаються ближче один до одного, скорочується. Найбільші зміни відбулися в авіакомпаніях.

Важливу роль в НТР зіграло швидке впровадження інформаційних технологій, які дозволяють транспортувати величезний потік інформації в найкоротші терміни при низьких витратах. Електронна комерція розвивається, що дозволяє організаціям, розташованим у різних частинах світу, легко знаходити торгових партнерів як в оптовій, так і в роздрібній торгівлі. Завдяки поширенню Інтернету та комунікаційних технологій, наприклад, скандинавські країни майже повністю замінили традиційне виробництво та Інжиніринг на роботу в галузі інформаційних технологій. Сьогодні в Швеції і Фінляндії діють дві найбільші компанії з виробництва мобільних телефонів - Ericsson і Nokia, що дозволило цим країнам піднятися на 3-є і 5-є місця в рейтингу найбільш глобалізованих країн світу [10].

Глобалізація змінює політичну систему на національному та міжнародному рівнях. Демократизація політичної системи в більшості розвинених країн базується на свободі прав людини, стабільності, зовнішній відкритості та ліберальному характері конкуренції. Розвиток засобів масової інформації та технологій впливу на масову свідомість викликає справжню інформаційну революцію. Інструментами відновлення життєздатності є елементи масової культури - кіно, музика, телебачення. Менталітет "глобалізації" вже важко контролювати, оскільки це явище пустило коріння в життєдіяльності цілих

поколінь планети. Ці нові регіони стали основою для економічної експансії в розвинених країнах [6].

Головною з причин глобалізації є утвердження глобальної економіки:

1. Науково-технічний прогрес. Йдеться про вплив науково-технічного прогресу на економіку. Швидші та дешевші транспортні та комунікаційні засоби призвели до "стиснення світу", тобто зменшення певної умовної відстані (відстані, вираженої в одиницях часу, необхідного для її подолання, або в транспортних витратах) між різними географічними точками. Крім того, розвиток і вдосконалення засобів комунікації вивело Міжнародний бізнес на новий рівень.

Розширення офісних технологій, особливо в контексті постійного зниження витрат, також надає додаткові переваги для покращення бізнесу [7].

2. Розширення сфери діяльності міжнародних організацій та лібералізація зовнішньої торгівлі.
3. Транснаціоналізація підприємств.

В цілому, поняття транснаціоналізації є занадто складним і всеосяжним, щоб розглядати його як частину будь-якої іншої концепції. У той же час, у контексті глобалізації слід зазначити, що транснаціоналізація компаній є однією з найважливіших причин глобалізації, оскільки дозволяє компаніям, з одного боку, отримувати додаткові надприбутки і тим самим сприяти концентрації капіталу і монополізації відповідних галузей, а з іншого боку, обходити певні державні обмеження, переносючи конфлікти з міждержавного на внутріфірмовий рівень.

4. Стандартизація ринків і формування мегаобщества. Важливість стандартизації ринків і галузей у різних країнах не можна недооцінювати, оскільки вона зменшує культурні та інші відмінності між країнами і тим самим усуває одну з головних перешкод для розвитку міжнародного бізнесу. Якщо на початку 20 століття ринок споживчих товарів і моделі споживання сильно відрізнялися в різних країнах, то до 1950-х років з'явилися такі глобальні бренди, як Coca-Cola, Marlboro,

Camel і Procter&Gamble. Сьогодні ресторани швидкого харчування McDonald's, магазини Sony, Phillips і Panasonic, готелі Hilton і Marriott зустрічаються практично повсюдно. Тому ми можемо з упевненістю говорити про створення глобального ринку [8].

5. Глобалізація тіньової економіки. Ще однією причиною неминучості "офіційної" глобалізації є існування тіньової економіки, глобалізація якої сьогодні стає очевидною. Це відноситься не тільки до чисто кримінальної діяльності, для якої термін "кордони" в багатьох галузях (наприклад, наркотрафік) означає лише додаткове ускладнення транспортування і, відповідно, збільшення вартості товару, але і до цілком легальної торгівлі, яка через торгові обмеження перетворюється на контрабанду. Експерти Інтерполу оцінюють загальний оборот тіньової економіки в усьому світі в кілька трильйонів доларів. Щоб протистояти цим зловживанням, зусиль окремих держав вже недостатньо, тому, з одного боку, необхідно створити наднаціональні структури, а з іншого - впорядкувати і цивілізувати процеси глобалізації.

1.3 Суперечливість процесу глобалізації

Будучи нейтральною тенденцією в розвитку людських цивілізацій, глобалізація відкриває додаткові можливості і обіцяє значні вигоди економіці кожної країни. Для цього процесу досягається економія виробничих витрат, розміщення ресурсів у глобальному масштабі, розширюється асортимент та якість товарів на національному ринку, а досягнення науки, техніки та культури стають широко доступними. Але цей процес включає витрати та загрози національній економіці не лише в бідних країнах, а й у багатих країнах. Для країн, які не можуть контролювати події за межами своїх кордонів, раптовий процес глобалізації може мати негативний вплив.

Вигоди економічної глобалізації усвідомлюються не відразу, і не всі країни відчувають те ж саме. Також немає переконливих доказів того, що цей процес сприяв стійкому економічному зростанню планети.

Згідно з даними, наданими Меддісоном а., в останній чверті ХХ століття середньорічні темпи зростання світового ВВП становили 2,2%. МВФ прогнозував зростання світового ВВП в 1987-1996 рр. на 3,3%, а в 1997-2011 рр. - на 4,4%.

Звичайно, ці узагальнюючі показники не відображають стрімкого економічного розвитку в деяких частинах світу, а також продовження стагнації в інших його частинах. Глобальний індекс залежить головним чином від внутрішніх умов і політики найбільш потужних економічних держав. Проблема довгострокового динамічного зростання світової економіки продовжує залишатися невирішеною, і видається, що потенціал економічної глобалізації ще недостатній для її використання.

В очах багатьох країн блага глобалізації розподіляються недоречно і несправедливо. Досягнення економічного глобалізму останніх двох десятиліть ХХ століття та першого десятиліття ХХ століття не були зняті з порядку денного праці, яка пододала небезпечний розрив у масштабах економічного розвитку країни, професії, яка була центральною в русі за новий міжнародний економічний порядок з 1970-ті. На 20% світового населення, що проживає в багатих країнах, припадає 86% світового населення, тоді як на 20% найбідніших припадає лише 1% [11].

Нерівність, яка певною мірою зберігається, є не лише спадщиною колоніалізму та майбутнім історії, а й результатом несправедливої співпраці та нерівності в наш час. Односторонні вигоди глобалізації залишають багато країн і регіонів у сфері розвитку і навіть за кордоном. Проблема спільного використання вигод та витрат економічної глобалізації залишається актуальною, і міжнародне співтовариство залишається стурбованим.

Питання про те, як глобалізація економічного життя впливає на ступінь різноманітності в економічному розвитку, не має чіткої відповіді.

Дослідження, зокрема, показують, що після 1965 року дохід на душу населення обох груп (розвинених і розвивається) подвоївся, але розрив залишився незмінним.

Середнє значення приховує негативну тенденцію: покращилася тільки Азія, в той час як землі на півночі бідних країн Західної півкулі покращилися, а на Близькому Сході і в Африці збільшилися, особливо з 1970-х років. Так званий Південь поділяється на групу країн, які процвітають і ростуть на глобальному рівні, і групу неефективних країн, які все ще перебувають у стадії розвитку.

У групі країн за класифікацією МВФ, так званих "ринків, що розвиваються", Китай, а також Індія і Бразилія домоглися вражаючого прогресу. Неважко передбачити, що процес глобалізації ХІ століття відбуватиметься в розділеному світі, враховуючи економічні вигоди. Це, мабуть, найважливіше джерело інформації про майбутні катастрофи, проблеми та конфлікти [12].

У міжнародних економічних відносинах багато провідних країн контролюють значну частину виробництва і споживання: вони надають, хоча і не використовуючи політичний і економічний тиск, останній вплив на визначення обсягу торгівлі і міжнародних систем і валютних потоків. внутрішні прибутки та оцінки накладають відбиток на всі основні сектори світової економіки.

Доля більшості інших держав залишалася знайомою з умовами міжнародної торгівлі і валютними відносинами, які формувалися практично без будь-якої участі. Ситуація ще більше ускладнилася збільшенням числа невеликих держав в ХХ столітті через розпад монархії і багатонаціональних держав, і цей процес посилюється після Другої світової війни і краху світової соціалістичної системи. І, як з'ясується, так воно і буде. Асиметрична взаємозалежність може призвести до міжнародного конфлікту, в якому кожна країна продовжуватиме зазнавати втрат. Великі втрати та ізоляція країни можуть призвести до націоналізму, політичної нестабільності, хаосу та тероризму.

Зростаюча нездатність багатьох країн залучати в розвинений світ, зростаюча соціальна нерівність в цих країнах і нездійснені очікування населення в епоху,

коли стандарти добробуту і споживання багатьох розвинених країн по всьому світу стали джерелом соціальної напруженості. Ці обставини, звичайно, не нові, але через раптову глобалізацію вони виходять з-під контролю, дестабілізують уряд і країну і можуть навіть призвести до громадянської війни.

У сучасних умовах деякі країни отримують від глобалізації тільки вигоди, в той час як інші несуть тільки збитки. Не існує певних критеріїв для законного розподілу економічних впливів на глобалізацію. Звичайно, коментарі повинні бути включені. Поки немає чіткого визначення того, що справедливо, а що неможливо, ми можемо говорити про існування асиметрії, яку потрібно придушити. Односторонні вигоди глобалізації підривають гармонійний розвиток світової економіки, залишаючи багато країн і регіони осторонь від прогресу і навіть за межами їх сфер [10].

Відомо, що багато країн, що розвиваються і країни з перехідною економікою не отримують нових позик і полегшення тягара заборгованості. У той же час Сполучені Штати, найбільша в світі країна-боржник, перевищили свої зобов'язання перед рештою світу. 16 трлн на кінець 2012 року, не має ніякого відношення до міжнародних інвестицій у зв'язку з розвитком.

Частково це було пов'язано з використанням долара як основної валюти міжнародних розрахунків та впевненістю інших країн у могутності американської економіки. Саме в доларах здійснювалося до 60% всіх торгових операцій на міжнародному ринку. Для цього іноземні банки та країни з активами в мільярди доларів у Сполучених Штатах. Таким чином, американська валюта становить 60% (3,2 трлн.) від офіційного запасу іноземної валюти. за 5 5,6 млн. в кінці 2011 року. Приблизно.325-500 мільярдів. Водопостачання в Сполучених Штатах забезпечується за межами Сполучених Штатів [13].

Щоб використовувати американську валюту як запаси та резерви, всі інші країни повинні експортувати свої товари та послуги до Сполучених Штатів, а натомість вони отримують не лише реальні цінності, а й борги та валюту у

вигляді банку чи банківського рахунку. Крім того, іноземці вклали значні кошти в корпоративну безпеку США. При всьому цьому Сполучені Штати мають додаткові ресурси для підтримки високого рівня, а також внутрішні та іноземні інвестиції.

Протягом багатьох років поспіль платіжний баланс Сполучених Штатів покривається припливом валют з інших країн, які купують цінні папери США, інвестують в американські компанії та зберігають їх у доларах США. Не дивно, що Європейський союз планує частково відсторонити Сполучені Штати від цих інтересів, ввівши міжнародну валюту євро, що, безсумнівно, підштовхнуло долар до перетворення в міжнародну валюту і фондову валюту. Динаміка міжнародної торгівлі є ще одним прикладом інтересів розвинених країн. Торгові умови, тобто співвідношення індексів експортних та імпорتنих цін, які створюються на шкоду країнам, що розвиваються. Зростання цін на товари, особливо на сировину та сільське господарство, призвело до зростання цін на готову продукцію [14].

Таким чином, в 1983-1992 роках умови торгівлі для них щорічно знижувалися в середньому на 3,4%, що означає щорічний збиток у розмірі близько 27 мільярдів токенів. Він був членом ескімосів Едмонта з 1996 по 2006 рік. - Країни, що розвиваються і країни, що не експортують нафту, втрачають близько 10 мільярдів доларів США на рік, погіршуючи умови торгівлі.

Ще одним доказом статусу промислової держави в світовій економіці може стати "розворот" з боку менш розвинених країн. Цей процес завдає шкоди державі-донору, яка, однак, рідше зазнає падіння цін від експорту, стихійних лих або гуманітарних катастроф, але найчастіше ні. Зрозуміло, що лише багаті країни, які залучають інтелектуальну еліту, є великими переможцями, а країни, які втрачають свої інтелектуальні навички, є справжніми переможеними.

На жаль, "потік прапорів" часто супроводжується втечею капіталу з кожної країни. А ділитися благами глобалізації ще гірше. Кризова ситуація в Аргентині, Індонезії та інших країнах Південно-Східної Азії

супроводжувалася припливом капіталу в ці країни. Звичайно, це означає розподіл великих ресурсів, щоб уникнути шкоди та колишнього розвитку на користь бідних та багатих країн. У цьому випадку необхідно підготувати контрстратегію.

Все це не загострює проблему розподілу вигод глобалізації, але на основі наведеного прикладу можуть бути висунуті пропозиції щодо поліпшення поточної ситуації і вжиття колективних заходів для кращого розподілу наслідків глобалізації. Ми можемо обговорювати трансформуючу економіку країн, що розвиваються і ліквідацію країнами частини боргу, реалізацію спеціальних боргових заходів, групові механізми для забезпечення цін на нафту і певну сировину в товарах; компенсації, пов'язані з "витоком мізків"; комбінований міграційний процес; підштовхування до розграбування капіталу. Це може стати додатковим джерелом доходу для розвитку країн і регіонів в області соціально-економічного і технологічного розвитку [15].

Переваги глобалізації включають інші форми непотрібного впливу. Велика економічна взаємозалежність багатьох країн, природний приплив капіталу зробили світову економіку вразливою. Фінансова криза в Південно-Східній Азії 1997 року, фінансова криза в Бразилії та Аргентині, а потім глобальна фінансова криза 2008-2009 рр. Він також підкреслив реальність терористичної загрози. Перед світовою спільнотою стоїть таке питання: як знизити навантаження на економіку країни в результаті посилення взаємозалежності? Розвиток країни може бути ускладнений з багатьох причин. Наприклад, помилкова державна політика, нездатність контролювати фінансову і банківську системи, які з прибутком можуть надавати сумнівні кредити. Це було важче зробити у випадку мобільного капіталу та кваліфікованих робітників, ніж у минулому; ситуація на міжнародному ринку швидко погіршувалася; політичні партії та інші лідери.

Але в даний час ми не можемо знизити ризик, що виникає через короткостроковий неконтрольований потік фінансових ресурсів.

Найважливішими особливостями сучасної економічної та фінансової системи є найвищий рівень капіталу та безпека національної економічної та фінансової системи. Свобода фінансових потоків укупі з незаперечними перевагами інвесторів (можливість створення фінансового портфеля значно зросла) і одержувачів (можливість залучення додаткових ресурсів) також призвели до значних проблем, в основному підривного типу, фінансово-господарської кризи. Публічний характер курсу, його кореляція з економічними передумовами надмірного розвитку, надання кредитів з невизначеністю, його політика штучного підтримання більш високого обмінного курсу країни і більш високих процентних ставок, побоюється діловий світ.

Рівень фінансових ринків у кожній країні різний. І хоча економічна паніка може виникнути на ринках розвинених країн, вона більш сприйнятлива до молодих фінансових ринків у країнах, що розвиваються. Приховати можливість кризи, не провокуючи сучасну економічну і фінансову систему.

Сума, що щодня торгується на міжнародних біржах, перевищує загальну суму заощаджень Центрального банку країни G8. Відповідно до цих заходів, уряди та центральні банки не можуть покращити обмінний курс шляхом інтервенцій і повинні покладатися на інтелектуальні стимули для виконання своїх зобов'язань щодо стабільності обмінного курсу. Тобто кризі можна протистояти не тільки завдяки нинішній міжнародній економічній та фінансовій системі, а й через страх, що вона вийде з-під контролю в таких країнах, як Японія [12].

Фінансова реформа відіграє роль усунення для забезпечення стабільності фінансової системи. Фінансовий інжиніринг дозволяє інвесторам більш ретельно управляти ризиками, розділяючи їх на різні ринки, додатково гарантуючи себе від втрат за допомогою контрактів. Водночас реформа фінансового сектору загрожує порушити роботу національних та міжнародних ринків, що очевидно ще до розробки способів їх регулювання.

Виклики суверенітету-це Інші питання, пов'язані з глобалізацією, які викликають занепокоєння та дебати. Обмежуючи економічну діяльність

держави, процес глобалізації не може протистояти глибоко вкоріненій у всьому світі прихильності національній формі організації суспільного життя (включаючи економіку). Століття за століттям. Це стало століттям боротьби між двома могутніми силами: національною бюрократією (і тим, що за нею стоїть) і міжнародним економічним середовищем з її інститутами - ТНК, Міжнародною фінансовою установою, яка не має ліцензії на проживання в країні.

Передача важливої частини національного економічного контролю ТНК і міжнародним організаціям, які переслідують свої власні цілі, часто створює серйозні проблеми, що виходять за рамки інтересів суверенних держав. З метою економії заробітної плати ТНК нарощують промислове виробництво в країнах, що розвиваються, що посилює проблеми з робочою силою в промислово розвинених країнах і створює конфлікти, пов'язані з втратою роботи. Вони намагаються зменшити виплати соціального та медичного страхування своїм працівникам, навіть якщо у них повністю опустилися плечі, що, звичайно, викликає опір [15].

У розвинених країнах існують і інші небезпеки-приплив робітників і іммігрантів з бідних країн по всьому світу. Є багато ознак того, що в найближчі десятиліття Міжнародна робота та інша імміграція займуть місце в міжнародному порядку денному, регіональних і міжнародних організаціях в якості найбільш важливих питань.

Існує реальна небезпека того, що Схід і захід на Сході потраплять в ядерну "залізну завісу" замість другої завіси - між Північчю і Півднем, який запобіжить переміщення людей. З іншого боку, це було б гуманітарним питанням, Сфера прав людини вже суперечлива, оскільки право людей на міграцію та міграція розуміються як універсальне право людини. З іншого боку, важко уявити, що промислово розвинені країни відмовляться захищати свої ринки праці.

Коротше кажучи, глобалізація знижує ефективність державної політики у двох сферах: зменшує здатність національного уряду збирати податки, контролює

інфляцію та обмінні курси. Це призводить до значної волатильності на внутрішньому ринку, знижуючи конкурентні переваги виробників в країні.

Забезпечення прийнятної прибутковості в складному глобальному конкурентному середовищі часто досягається ціною погіршення екологічних стандартів, що ще більше збільшує ризик руйнування навколишнього середовища, не зупиняючи світ. Не дивно, що забезпечення суверенітету держави має особливе значення для багатьох країн [16].

Але, врешті-решт, думки про повну втрату суверенітету своїх економік національними державами навряд чи будуть виправдані поряд з відомими або міжнародними організаціями. Яким би сильним не був вплив наймогутніших країн і їх міжнародних гігантів, національні держави в майбутньому не вимруть, а навпаки, вони будуть намагатися зміцнитися і демократизувати глобальне економічне середовище. Здається, міжнародному співтовариству потрібно знайти та узаконити розумні межі, щоб делегувати національний суверенітет в економічній сфері міжнародним інституціям.

Які зміни очікуються у світовій економіці? Згідно з прогнозами, до 2020 року розвиток глобалізації призведе до створення абсолютно нової економічної ситуації на світовій арені, після чого основними умовами успіху будь-якої компанії стануть такі фактори, як зростання ролі працівників розумової праці та індивідуалізація послуг, що надаються споживачам. Про це йдеться в недавньому звіті, опублікованому EIU (Economist Intelligence Unit) [13].

Ця організація на замовлення Cisco Systems провела дослідження ринку, яке показало, що глобалізація світової економіки буде продовжуватися і що в найближчі 15 років більше половини глобального економічного зростання буде припадати на Сполучені Штати, Китай та Індію. Дослідження демонструє, що економіки Європи і Японії будуть зазнавати труднощів, викликані старінням населення працездатного віку і відносно низькою продуктивністю праці. Ті ж проблеми очікують і Росію: через низьку народжуваність, низький рівень медичного обслуговування і ризик поширення СНІДу чисельність працездатного населення країни досягне 2020 року. Це

може бути значно зменшено. У дослідженні підкреслюється, що залежність національної економіки від природних ресурсів не є хорошою. За останні півтора року такого роду залежності жодна країна не продемонструвала здатності до швидкого зростання в довгостроковій перспективі.

Експерти EIU дійшли висновку, що Персоналізація послуг, що надаються клієнту, стане важливим фактором успіху в майбутній економічній ситуації. Диференціація компаній і тонка настройка користувальницьких продуктів дозволять отримати конкурентні переваги і підвищити якість призначених для користувача послуг. Співробітники EIU вже розуміють, що сьогодні виробничі процеси та операції стають все більш стандартизованими та автоматизованими, тому залежно від того, які конкурентні переваги стає все важче або неможливо автоматизувати, особисті стосунки з клієнтом є ключовим фактором. Розвитку та зміцненню цих відносин сприяє команда, надання високоякісних послуг та активне використання інтелектуальної праці. Технологія лежить в основі всього [17].

У дослідженні, проведеному наприкінці 2005 року, експерти Esh опитали 1656 директорів, аналітиків та осіб, які приймають рішення, з більш ніж 100 країн. Основні висновки за результатами опитування полягають у наступному :

Світова економіка буде рости стійкими темпами в найближчі 15 років. Водночас більше половини глобального економічного зростання припадатиме на Сполучені Штати, Китай та Індію (частка Росії становитиме 2,3%). В цілому, загальне зростання національного виробництва в світі складе близько 3,5% на рік [18].

На частку США припадатиме близько 16% світового економічного зростання. До 2020 року Сполучені Штати можуть зберегти свою роль провідної економічної держави світу. Зростання економіки США багато в чому залежить від здатності цієї країни залучати нових талановитих працівників розумової праці, здатних співпрацювати, вести переговори, приймати важливі рішення і керувати іншими. Крім того, Сполучені Штати отримують значні вигоди від

підвищення продуктивності праці за рахунок постійних інвестицій та використання інформаційних технологій.

До 2020 року китайська економіка, за оцінками реальної купівельної спроможності населення, буде порівнянна з економікою США. Частка Азії у світовій економіці збільшиться з 35% до 43%. Протягом цього періоду Китай стане другою у світі фінансовою державою у найбільшій у світі технологічній галузі. У таких країнах, як Росія, Бразилія і Мексика, темпи зростання національної економіки складуть 3% на рік, в результаті чого частка Росії в світовому ВВП знизиться з нинішніх 2,6% до 2,5% до 2020 року [16].

Через 15 років число працівників у світовій економіці збільшиться до 471 мільйона чоловік. У той же час кількість робочих місць в Індії збільшиться на 30% (142 400 000 млн), в Китаї – на 65 млн і в США – на 12,5 млн. кількість робочих місць в Європі збільшиться на 8,4 мільйона. Переважна більшість нових робочих місць в США і ЄС буде створено в сфері послуг.

Хоча ціни і якість залишаються важливими, більше 90% респондентів прогнозують різке підвищення значущості таких факторів, як Персоналізація обслуговування. В результаті особиста передача замовлень і повне обслуговування користувачів стануть важливими факторами і будуть перебувати в центрі уваги співробітників будь-якої компанії.

Автоматизація процесів буде поширюватися все більше і більше, і компанії будуть все частіше прагнути отримати конкурентні переваги за рахунок підвищення продуктивності праці та залучення талановитих працівників розумової праці. Багато респондентів вважають, що для підвищення продуктивності праці необхідно створити "інтелектуальну" систему управління. Ця потреба, безумовно, знайде відображення в бюджетах компаній, і роль працівників розумової праці зросте [19].

Компанія зміниться. Дві третини керівників вважають, що структура їхніх компаній буде більш "горизонтальною". Вони кажуть, що в майбутньому можливість самостійних рішень і груп, колективної роботи стане загальною нормою. Це вимагає нових підходів до управління та людських відносин.

Постачальники та споживачі все більше братимуть участь у розробці продукту. Все частіше буде формуватися так звана "крос-функціональна робоча група", що складається із співробітників багатьох компаній. Співпраця та партнерські відносини з іншими організаціями будуть все частіше практикуватися.

Хоча дохід на душу населення в Китаї залишиться нижчим, ніж у Сполучених Штатах, до 2020 року обсяг китайського споживчого ринку буде подібний до американського. Через 15 років рівень споживчих витрат в Китаї зросте в три рази. Азіатський споживчий ринок стане найбільшим у світі. Таким чином, за прогнозами, в 2020 році на Азію припадатиме 38% світових продажів легкових автомобілів, що майже вдвічі більше, ніж сьогодні [17].

Розділ 2. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН СВІТУ

2.1 Світові лідери процесу глобалізації

Економіка США

Глобальні зміни у світовій економіці стосуються, перш за все, лідера на міжнародній арені - Сполучених Штатів. Америка, незважаючи на всі кризові потрясіння, визнала те ж саме за більш ніж століття економічної конкуренції, технологічного розвитку і здатності максимально ефективно використовувати досягнення науково-технічного прогресу. Присутність Сполучених Штатів у кожному куточку світу, політична, економічна та військова сила у просуванні своїх інтересів у всіх регіонах світу, є свідченням того, що робить цю країну найвпливовішою силою в сучасному світі.

Ці характеристики, а також унікальне географічне положення дозволяють Сполученим Штатам займати важливі стратегічні та тактичні позиції в євроатлантичній конфігурації та активно співпрацювати з ЄС. Не менш активно їх участь в інтеграційному процесі, що відбувається в Азіатсько-тихоокеанському регіоні, де також представлені інтереси Мексики і Канади.

До кінця 90-х років XX століття частка Сполучених Штатів у загальному обсязі світового ВВП становила 25%, частка Японії - 16% відповідно, а частка ЄС - 25%. Сполучені Штати виробляють найбільше товарів і послуг у світі. Вони близькі друзі один з одним. Таким чином, поточний курс та обмінні курси становлять близько половини ВВП Японії, а Німеччина - третину ВВП США [20].

Америка займає ключові позиції в чотирьох важливих сферах глобальної влади: у військовій - їй немає рівних по глобальному проникненню; в економічній - вона є головним двигуном глобального зростання, хоча деякі

аспекти кидають виклик Японії та Німеччини (жоден з них не є іншим істотним ознакою світової могутності); в технологічній - вона володіє широкими лідерство у важливих областях досліджень; в культурній сфері - незважаючи на деяку грубість, Сполучені Штати володіють величезною привабливістю, особливо для молоді світу. Все це дає Сполученим Штатам політичну силу, здатну конкурувати з будь-якою іншою державою. Саме поєднання чотирьох секторів робить Америку єдиною всеосяжною світовою державою.

У Сполучених Штатах глобалізація стала незворотною в більшості галузей промисловості. Сьогодні країна імпортує третину комп'ютерів і напівпровідників, а також більше половини верстатів. Зростаюча частка "вітчизняного" виробництва припадає на американські фабрики, що належать іноземцям. Ця тенденція повторюється такими процесами, наприклад, персональний комп'ютер, номінально вироблений в Каліфорнії, швидше за все, напханий азіатськими компонентами і частково зібраний в Мексиці. Причиною рішення про інтернаціоналізацію продукту традиційно є бажання заощадити гроші, збільшити масштаби виробництва [21, 22].

До числа найважливіших факторів, що забезпечують Сполученим Штатам роль лідера в сучасному світі, відносяться:

- Їх перевага над іншими країнами з точки зору масштабу ринку і багатства;
- Ступінь розвитку ринкової структури;
- Рівень науково-технічної компетентності;
- Потужна система зовнішньоекономічних зв'язків у сфері торгівлі, інвестицій та банківського капіталу;
- Підвищення продуктивності.

Надзвичайно високий потенціал внутрішніх ринків забезпечує Сполученим Штатам особливе місце у світовій економіці. Найвищий рівень дозволу на проживання в світі означає, що американці витрачають більшу частину поточного споживання та інвестицій. Важливим фактором у характері споживчого попиту в Сполучених Штатах є наявність значного шару

середнього класу, орієнтованого на загальний високий рівень доходів і високі стандарти споживання в порівнянні з іншими країнами. У США щорічно будується в середньому 1,5 мільйона нових будинків, продається більше 10 мільйонів. Нові легкові автомобілі та багато інших товарів тривалого користування. 60% річного доходу сімей у США становить 40 000 доларів [23]. Аналізуючи поточний стан американської економіки, перш за все, її незаперечні переваги і успіхи, слід зазначити, що її тривалий (протягом дев'яти років) економічне зростання призвело до швидкого збільшення внутрішнього попиту. Бюджет США - це більше, ніж просто витрати. Але в той же час загальний борг домогосподарств і компаній США перед банками досяг рекордного рівня - 132% ВВП. Це близько 10 трильйонів доларів. За останні кілька років відбулося значне зростання цін на американські акції. За останні 5 років частка кредитів, наданих американським сім'ям виключно на покупку акцій, потроїлася. Компанії стали нормою викуповувати власні акції, використовуючи їх для оплати праці працівників. Це збільшує ціну акцій. У разі виникнення проблем на фондовому ринку країни негативний вплив масового продажу акцій може бути дуже значним і вплинути на стан економіки в цілому. А це, в свою чергу, може привести до неминучого погіршення становища всієї світової економіки [20].

На думку більшості експертів, у 70-80-ті роки економічній стабільності загрожувала головним чином інфляція. Сьогодні таким ризиком є борг, який переходить межу в розумних межах. При цьому не має значення, чи йде мова про борг приватного сектора, як в Сполучених Штатах, або державного сектора, як в Японії (про це буде розказано пізніше). Зростання заборгованості двох найбільш розвинених економік, від яких багато в чому залежить динаміка світової економіки, стає найбільш актуальною проблемою її нинішнього етапу розвитку. Очевидно, що успішне вирішення цієї конкретної проблеми суттєво вплине на майбутній успіх розвитку як США, так і світової економіки в цілому.

Японія у світовій економіці

Японські компанії готові підписувати міжнародні угоди, які відкривають закордонні ринки для продукції японських компаній, але в той же час захищають свої власні ринки від іноземної конкуренції. В Японії розроблено величезну кількість різних обмежень на імпорту, існування нескінченної кількості стандартів на імпорту продукції (до 40 тисяч екологічних, санітарних і т.д.). Додаткові труднощі для іноземних підприємців полягають у специфічній системі організації підприємств-посередників в Японії. Традиційна японська система комунікації в ланцюжку "виробник-посередник-споживач" практично недоступна для іноземців. Однак ця система дозволяє японським компаніям значно економити витрати, забезпечуючи собі перевагу в цінах.

Міністерство зовнішньої торгівлі в значній мірі і чітко втручається в справи іноземних компаній в Японії. За допомогою системи рекомендацій іноземної компанії, навіть обов'язкових, неможливо відкритися і така компанія може почати нормальну роботу [24].

Таким чином, японська економіка, як правило, вважається закритою для іноземного бізнесу. Саме тому загальний обсяг іноземних інвестицій в країну відносно невеликий - на початку 10-х років 90 мільярдів доларів, в основному американські інвестиції у вигляді філій компаній з унікальними технологіями і досвідом, що мають значний досвід роботи на зарубіжних ринках.

Японська економіка характеризується високим потенціалом структурних перетворень. Передумовою для цього є вдале поєднання у фінансовому житті великих компаній (6 основних промислово-фінансових груп: Mitsubishi, Mitsui, Sumi-Tomo, Daichi-Kangin, Fuji і Tsao контролюють всі сектори національної економіки) і малих і середніх підприємств [25].

Як всім відомо Японія на даний момент є світовим лідером у розвитку галузей, які пов'язані з електронікою та інформатикою, а також оптикою і оптоелектронікою, лазерними технологіями і лідерствує виробництвом новітніх сучасних матеріалів. Її спеціалізація відбувається на виробництві сучасних, дуже високоякісних і складних видів цієї продукції, які були

створені на основі сучасних технологій і передових експлуатаційних характеристик STPS. Виробництво товарів масового попиту Японія активно переносить в країни Південно-Східної Азії і Китай.

На світовому фінансовому ринку Японія стала лідером серед боргових держав. На його частку припадає більше половини частки світового ринку. Японські банки займають більше половини місця в десятці найбільших банків світу.

Однак в 1997 році економічна ситуація в Японії ускладнилася: економічний колапс багатьох азіатських країн знизив попит на японські товари і послуги. Інцидент загрожував банкрутством кільком японським банкам, які отримали значні кредити азіатським країнам, а обмінний курс японських цінних паперів впав до найнижчого рівня за десять років. Уряд Японії відреагував подальшим зниженням банківської ставки, яка впала до рекордно низького рівня в 0,5% в середині 1998 року [20].

В економічній політиці Японії визначено три основні пріоритети:

1. Вирівнювання зовнішньоторговельних дисбалансів з іншими країнами;
2. Зростання експорту;
3. Збільшена офіційна допомога країнам, що розвиваються, яку вони зможуть використовувати в майбутньому в якості стимулу для подальшого розвитку експорту японських товарів.

2.2 Класифікація країн

У світі налічується понад 200 країн з різним рівнем економічного, соціального і політичного розвитку. Для зручності аналізу показників і перспектив подальшого розвитку держав варто вивчити і поділитися досвідом економічних реформ, використовуючи їх специфічну класифікацію. Найбільш повне уявлення про групи країн у світовій економіці дає інформація міжнародних організацій, членами яких є більшість країн світу - організація

Об'єднаних Націй, Міжнародний валютний фонд і Світовий банк. І хоча розуміння груп країн у міжнародній економіці цими організаціями дещо відрізняється, у світі чітко викристалізувалися два полюси, зокрема, на верхньому полюсі - розвинені країни. Тут при значному уповільненні темпів зростання сільського господарства на постіндустріальній стадії економічного розвитку характерно відставання темпів зростання сектора послуг. Частка обробної промисловості знизилася, але роль цієї галузі знаходиться на передньому краї, хоча за вартістю він поступається послугам в структурі ВВП. Навіть незважаючи на те що частка сільського господарства в економіці невелика, все одно країни які розвиваються, вони володіють сильним промислово розвиненим сільським господарством, яке в цілому може задовольнити потреби цієї групи країн в продовольстві і сировину [25]. Саме так організація Об'єднаних Націй класифікує країни відповідно до рівня соціально-економічного розвитку:

1. Промислово розвинені або промислово-розвинені країни (ПРК, industrialized countries) - це 24 високорозвинені країни, на частку яких припадає майже 60% світового ВВП. Потужною групою країн є країни "Великої сім'ї": Сполучені Штати, Японія, Великобританія, Німеччина, Франція, Італія, Канада. Ці держави виробляють 30% світового ВВП і концентрують в своїх руках 31% міжнародної торгівлі. Це включає в себе всі 15 держав - членів ЄС і членів Європейської асоціації вільної торгівлі (ЄАВТ).

Таблиця 1.1 - Країни які промислово розвинені та їхні групи

Країни	Кількість	Класифікаційна економічна ознака
Австрія, Австралія, Бельгія, Велика Британія, Данія, Греція, Ісландія, Іспанія, Італія, Канада, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Нова Зеландія, Норвегія, Португалія, Сан-	24	Індустріальні країни (країни першого світу)

Марино, США, Фінляндія, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія.		
Велика Британія, Італія, Канада, Німеччина, США, Франція, Японія.	7	«Велика сімка» - найрозвинутіші промислові країни
Австрія, Бельгія, Велика Британія, Данія, Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Фінляндія, Франція, Швеція	15	Країни-члени Європейського Союзу

Джерело: створено автором за даними [36]

2. Є 28 країн Центральної та Східної Європи, а в тому числі і колишнього СРСР – мова йде про країни з перехідною ринковою економікою. Ці країни переходять до ринкової економіки від адміністративно-командної системи.

Варто відзначити одну дуже потужну підгрупу, яка присутня в цій групі. Вона має дуже великі досягнення в зміні і реформуванні своєї власної економіки. Цю групу називають «група просунутих країн». На сьогоднішній день вони вже є членами Європейського Союзу.

Далі в таблиці якраз Показані країни з перехідною економікою:

Таблиця 1.2 – Країни з перехідною економікою

Країни	Кількість	Класифікаційна економічна ознака
Албанія, Азербайджан, Білорусь, Боснія та Герцеговина, Болгарія, Вірменія, Грузія, Естонія, Казахстан, Киргизстан, Латвія, Литва, Македонія, Молдова, Монголія, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Словенія, Таджикистан,	28	Країни з перехідними економіками (країни другого світу)

Туркменістан, Хорватія, Чехія, Угорщина, Узбекистан, Україна, Югославія.		
Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія	5	Група «просунутих» країн
Албанія, Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія	6	Країни, що наближаються до групи «просунутих»
Азербайджан, Білорусь, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргиз стан, Молдова, Росія, Таджикистан, Туркменістан, Узбекистан, Україна	12	Країни СНД

Джерело: створено автором за даними[37]

3. В Азії, Африці та Латинській Америці налічується 132 країни, що розвиваються [26].

Відповідно до класифікації Світового банку, залежно від рівня доходу економіку країни можна визначити як економіку з низьким рівнем доходу, середнім рівнем доходу (який може бути нижче середнього та вище середнього) та економікою з високим рівнем доходу. Світовий банк класифікує 210 країн:

1. Країни з низьким рівнем доходу - 47 країн, в яких ВВП на душу населення становив менше 1035 доларів.

2. Країни середнього класу, які поділяються на:

А) країни з низьким і середнім рівнем доходу - 66 держав ВВП на душу населення з 1036 до 6307 дол. США;

Б) країни з високим середнім доходом - 35 держав, в яких вид на проживання на душу населення становить 6308 - 12615 доларів США.

3. Країни з високим рівнем доходу - 44 країни, в яких ВВП на душу населення становить 12616 доларів і вище.

Країни з найвищими доходами - це промислово розвинені країни.

Всі країни без винятку так чи інакше намагаються підвищити доходи. В умовах глобалізації це може бути досягнуто головним чином за рахунок підвищення конкурентоспроможності.

2.3 Вплив глобалізації на Україну

Сьогоднішня глобальна економіка неймовірно мобільна, тисячі факторів постійно змінюють регіональну і країнову структуру світового ВВП, деякі країни створюють ринкові можливості і ставлять інші завдання, на які вони повинні реагувати, якщо хочуть звести частку ринку до мінімуму. За останні кілька років неекономічні фактори суттєво вплинули на зміну структури та характеру попиту. Таким чином, пандемія covid-19 і подальший масовий збій в логістиці поставок поставили питання про локалізацію виробництва в ЄС і США. Оголошення Російською Федерацією війни в Україні поставило під сумнів продовольчу та енергетичну безпеку у світі. Якщо до цих пір західні країни в основному цікавилися термінами, ціною, якістю і логістикою продукту, то тепер локалізація постачальників має ключове значення для безпеки країни і відсутності мотивації в таких країнах використовувати поставки в якості гібридної зброї. В епоху, коли всі дружили з усіма, здивування з приводу достатності держави - торгового партнера - безповоротно кануло в лету [27].

У травні 2022 року Міністр фінансів США Джанет Йеллен та Торговий представник США Кетрін Тай заявили, що новою метою дружніх країн у США, Європейському Союзі та Азіатсько-тихоокеанському регіоні щодо торгівлі є створення нових ланцюгів поставок, особливо зменшення

залежності від галузей, розташованих в автократичних державах та державах з важливими товарами, неринкові економіки. Новий політичний прогноз передбачає відхід від глобалізації на користь місцевих профспілок держав-партнерів (так звана "підтримка друзів"). Наприклад, США і ЄС вже оголосили про багатомільярдну програму підтримки корпорації Intel в локалізації високотехнологічних галузей, таких як виробництво напівпровідників. Однак ця тенденція спостерігається і в менш технологічних галузях, таких як Легка промисловість, де американські постачальники переносять свої виробничі контракти до Центральної Америки як альтернативу Китаю[11].

В ЄС відтік енергетичного сектору, який потребує стратегічного "зеленого переходу" - з одного боку, і необхідність зниження залежності від непередбачуваного Постачальника (Російської Федерації) - з іншого боку, все частіше лунають голоси, що закликають до розвитку атомної енергетики для зниження залежності від російського постачання. Також Японія, яка, незважаючи на очевидний опір громадської думки після аварії на Фукусімі, взяла курс на розвиток атомно-енергетичних проєктів[12].

Справжня Україна, яка віддає життя своїх громадян за європейську безпеку, може стати не тільки матеріальним, а й щитом економічної безпеки в зміненому глобальному економічному контексті - в цій сфері фактично не працює.[13]

Зрозуміло, що поки йшла війна, не було часу обговорювати це питання. В той же час накопичення за роки незалежності економічних проблем і затягування війни створили вибухонебезпечний фон всередині обох країн (неефективна податкова політика укупі з відверто токсичним характером на тлі прийдешньої жахливої безробіття) і зростаючу залежність фінансової допомоги від західних країн.

Справжнє ставлення до стану інституційної та економічної системи України було показано в плані ЄС щодо повоєнного відновлення України,[18] опублікованому 18.05.22, де надання фінансової допомоги полягає в наступному:

- Ефективне державне управління
- Правова держава
- Раціональне фінансове управління
- Боротьба з корупцією

Очікується, що в якості ресурсів будуть використовуватися як бюджетні кошти ЄС, так і програми боргового фінансування ЄС. Майно, заарештоване в Російській Федерації, також може розглядатися як джерело фінансування, але це визнається юридично чутливим питанням. Відновлені або зведені будівлі та інфраструктура повинні відповідати вимогам сучасного клімату.

Доброю новиною є те, що допомога Україні була інституціоналізована, принаймні, в документації.

Ще одна погана новина:

1. Нинішнє Державне управління визнано нездатним створити ефективну і конкурентоспроможну економіку в Україні. У цих вимогах немає нічого нового - вони неодноразово бентежили різні міжнародні організації протягом усіх років нашої незалежності, проте нинішній уряд, як і всі попередні, вважає за краще створювати ілюзію швидких реформ, змінюючи тільки бенефіціарів корупційної ренти.
2. Ніхто не думав, що Україна зможе відстояти свої вигідні умови. Отже, у військовому плані наше суспільство довело і доведе своє право на існування, але в глобальному масштабі буде потрібно багато зусиль на менш очевидних фронтах (в основному економічних), щоб наша держава стала гравцем.
3. Будь-яка фінансова допомога буде розглядатися зовнішніми гравцями: по-перше, через призму їх власних економічних і політичних інтересів, а по-друге, як потенційний важіль тиску на Україну з метою прийняття прийнятних для Заходу рішень.
4. Пропонований формат закладає Серйозний внутрішній конфлікт між громадянами України, які чекають відновлення (або фінансової компенсації) майна, зруйнованого агресією Російської Федерації, і

нинішнім політичним істеблішментом, який не може докласти достатніх зусиль для виконання вимог Європейського Союзу (фінансових кошти перешкоджають ризику корупції, жертви не дійдуть) [21].

Останній форум в Давосі і викриття західних еліт прориваються, заради миру в усьому світі, не повинні залишати територію України, а руїни повинні стати ще однією серйозною зливою України, ми побудуємо Місто-сад. Ми нікому не потрібні. Західним лідерам набагато вигідніше розсердитися, ніж заглиблюватися в конфлікт з Росією, який, ймовірно, пошириться на їх територію в тій чи іншій формі. Якщо громадська думка змусить європейських лідерів підтримати конфлікт в Україні, фінансова допомога і зброя надійдуть таким чином. Але громадська думка теж не є постійною величиною. Зростання цін на продовольство та енергоносії в будь-якому випадку спустошує гаманець громадян[19]. І це тільки питання часу, коли лояльні російському керівництву партії по всій Європі почнуть розсіювати просту ідею про прямий взаємозв'язок між європейськими економічними проблемами і завзятістю України в захисті своєї територіальної цілісності. На скільки цінності будуть вище гаманців звичайних європейців і чи будуть вони особисто готові затягнути пояси заради цих цінностей - дуже складне питання.

Все це разом узяте піднімає фундаментальне питання існування України – який наш об'єктивний потенціал, до чого саме ми готуємося, яке місце ми хочемо зайняти в світі і хто саме буде реалізовувати цей план. І вже зараз, а не після перемоги, так багато хто говорить. Тому що ми не відповіли на ключове питання - навіщо ми потрібні цьому світу і заходу, зокрема. В Україні, якщо все піде так, як зараз, то логічний ланцюжок подій: руйнування економіки - остаточне знищення зовнішньої економічної залежності, паростки суб'єктності - примусовий агресивний світ - втрата суверенітету (явного або повного) різко прискориться.

Якщо ми обрисуюмо нашу ресурсну базу в найзагальніших рисах, то Україна повинна на даний момент:

- Глобально значимий Агропромисловий і металургійний потенціал (активно знищується в Російській Федерації);;

- Значний людський потенціал в регіональному масштабі (незважаючи на величезну кількість біженців з України в країнах ЄС, більшість з них будуть готові повернутися, але без вирішення проблеми працевлаштування масове повернення працездатного населення видається малоімовірним);

- Значний потенціал переходу до регіонального масштабу та вигідне географічне положення з точки зору одного з найбільш неплатоспроможних ринків у світі-ЄС;

- Певний енергетичний потенціал, незначний за масштабами регіону, але вимагає власної енергетичної незалежності.

Було написано багато основоположних документів про місце нашої країни-бачення, стратегічні плани і прозоріння, деякі з яких були прийняті на урядовому рівні. Однак здебільшого вони або носять декларативний характер, або не враховують постійно мінливі неекономічні фактори, які, в свою чергу, докорінно змінюють вихідні умови припущень і розрахунків, тому останні стають малозначущими для короткострокового і середньострокового планування.

В даний час ЄС є основним торговельним партнером України (у першій половині 2021 року на країни ЄС припадало 39,7% експорту). І вона повинна буде стати локомотивом українського експорту. Однак у структурі нашого експорту переважають товари з меншою доданою вартістю-залізна руда, металопрокат, сільськогосподарська продукція (соняшникова олія та кукурудза). Крім того, саме Уніфіковані позиції, що підлягають заміні на відкритому ринку - наприклад, поставки залізорудного концентрату, наприклад, напівпровідників, електродвигунів або товарів легкої промисловості, - зберігають існуючу частку ринку навіть в Європейському Союзі і замінюються іншими постачальниками[20].

Наприклад, основними експортними позиціями Албанії до ЄС (для порівняння в перерахунку на ВВП на душу населення країни - 13 295 доларів

проти 12 377 доларів на душу населення в Україні на 2020 рік)[21] були напівфабрикати, машини та транспортне обладнання, промислові товари (46,7% від загального обсягу експортованих товарів до ЄС), де додана вартість значно вища, ніж у сировини[22]. Водночас рівень інвестицій в Албанії становив 31,99% ВВП у 4 кварталі 2021 року, а в Україні 14,84%[23]. Щоб було зрозуміло, Албанія займає 48-е місце за рівнем економічної незалежності в 2022 році, а Україна займає 92[24]-е місце з порівнянними проблемами корупції (110-е і 116-е місця відповідно)[25].

Розвиток більш складних галузей в Україні-це питання створення, перш за все, відповідного ділового клімату, що відсилає нас до здорових проблем ЄС в якості умов для надання Україні фінансової допомоги в реструктуризації. Виходячи з політичних та економічних тектонічних змін, що відбуваються в Україні, можуть бути локалізовані наступні продукти, основним ринком збуту яких є ЄС:

- Екологічно чисте сільськогосподарське виробництво;
- Виробництво продуктів харчування;
- Виробництво двигунів, кабельної продукції, побутової техніки;
- Виробництво товарів легкої промисловості;
- Виробництво електроніки (в окремих компонентах - напівпровідників), телекомунікаційного обладнання.

Останні три-це товари, які в основному експортуються з Китаю до ЄС , і в разі погіршення торговельних відносин така "підтримка друзів" може створити певну подушку економічної безпеки для ЄС. Зрозуміло, що Україна не зможе повністю замінити поставки з Китаю за цим видом товарів. Але серйозна мінімальна Заміна продукту цілком під силу [17].

Окреме питання-забезпечення енергетичної безпеки. Маючи недостатній обсяг запасів газу на європейському ринку, Україна може розвивати атомну енергетику з урахуванням наявності фахівців і досвіду експлуатації атомних електростанцій. При бажанні таке будівництво може бути завершено протягом 4 років[16]. Громадська думка - а саме, це одна з

головних перешкод для будівництва атомних енергетичних проєктів для європейських країн - Україна досить терпимо ставиться до експлуатації атомних енергетичних проєктів (опитування 2016 року) - 83% населення вважають атомну енергетику прийнятним джерелом енергії, більше половини (60%) підтримує збереження атомної енергетики в тій чи іншій формі, особливо у тому числі 31% підтримує розвиток промисловості [15].

Зміна структури економіки, включаючи створення нових кластерів в області індустріалізації, дозволить не тільки забезпечити необхідні робочі місця, а й визначити область локалізації виробництва, що означає розвиток інфраструктури, комунальних послуг, ринку житла і структури внутрішнього споживання. Безглуздо відновлювати дороги, по яких ніхто не буде їздити, і будинки, в яких вони не будуть жити.

Це також матиме значний вплив на вимоги освітнього сектору (вища та середня освіта), оскільки створить незбалансований попит на кваліфіковану робочу силу за інженерно-технічними спеціальностями. Згідно з дослідженнями Світового банку, сектор послуг, який зараз такий популярний, створює менше умов для створення якісних робочих місць, ніж промисловий сектор, особливо в країнах, що розвиваються [14].

Історія, як відомо, не терпить умовного способу, але цілком ймовірно, що якщо Україна дійсно братиме участь у важливих європейських виробничих ланцюжках, політична еліта європейської країни буде більш охоче підтримувати Україну в своєму суспільстві і буде менше говорити про примирення з явними агресорами. І не тільки з точки зору цінностей це доречно, а й тому, що їм потрібна власна економіка.

В даний момент ми можемо бачити як всім політикам кружляє голову і всіх шокує рейтинги Володимира Зеленського. Це не дає надії на те, що країна з її політичною міццю буде готова провести такі необхідні реформи і боротися за місце України в глобальному світі не тільки на полі бою, але і в економічній сфері. Можливо, хтось нагадає їм, що в травні 1945 року рейтинг підтримки Вінстона Черчілля становив 83%, що вже в липні 1945 року не завадило його

партії з гучним шумом програти парламентські вибори, в тому числі через фінансові проблеми, що накопичилися.

Отже, це Великобританія, яка в травні 1945 року вже була країною-переможницею, що розділила сферу впливу в Європі, тоді як Україна хоча б тільки бореться за свої права.

Світова економіка потребує глобального управління економічною політикою, підтримуваного глобальною системою регулювання та інститутами, які можуть здійснювати належний контроль за діяльністю підприємств.

Важливим процесом у розвитку світової економіки XXI століття є прогресивна глобалізація, тобто якісно новий етап у розвитку інтернаціоналізації економічного життя. Дух глобалізації викликає сумніви, і іноді протиставляється прямо протилежне. Деякі розглядають світову економіку як загрозу, а інші розглядають її як засіб для подальшого економічного зростання. Глобалізація-це процес, в ході якого в структурах національного виробництва і фінансів встановлюється взаємозалежність у міру збільшення числа зовнішніх операцій. В результаті відбувається новий міжнародний поділ праці, при якому створення національного багатства все більше залежить від економічних інститутів інших країн.

Сучасний світ дуже складний. Посилення процесу глобалізації, що виявляється в зростанні взаємодії економічних, політичних, соціальних, культурних, правових та інших факторів, є важливим і вирішальним, оскільки зводиться до повної планетарної інтеграції, переходу з декількох держав, народів, націй і культур в єдиний глобальний стан.

Фактично глобалізація означає перехід від відкритої національної економічної системи до інтегрованої глобальної економіки. Характер відносин України зі світом є одним з найскладніших і важливих питань поточного розвитку. Розвиток незалежної України об'єктивно вимагає її входження у світову економіку інституційних та економічних засад ринкових відносин з принципами рівноправності та взаємної вигоди співробітництва. Об'єктивна

необхідність інтеграції України у світову економіку і розвитку її міжнародних відносин безпосередньо впливає, перш за все, з необхідності використання міжнародного департаменту праці в національній системі відтворення з метою прискорення переходу країни до ринкової економіки, її розвитку і збільшення добробуту населення. суспільство. Ця потреба сприяє створенню ефективної структури економіки країни. У процесі інтеграції України у світову економіку виникає комплекс екологічних проблем, які вирішуються спільними зусиллями зовнішньоекономічних зв'язків. Такий розвиток зовнішньоекономічних зв'язків відкриває додаткові можливості для створення відповідних умов для задоволення життєво важливих потреб народу України.

Одним з найважливіших етапів інтеграції України у світовий простір є вступ України до Європейського Союзу. Інтеграція України в ЄС є надзвичайно складною дилемою як для України, так і для Європи. Вже сьогодні Україна здатна вибудовувати свої зовнішньоекономічні відносини на взаємовигідних умовах. При високому рівні конкуренції на світовому ринку товаровиробники вимагають формування в Україні структур, які забезпечать гнучкість політики і тактики і скоординують роботу зовнішньоекономічного комплексу, а також всієї інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків (страхові та інформаційні служби, Судові та арбітражні установи, і т.д.)

Приєднання України до світових економічних відносин необхідно для того, щоб отримати додатковий імпульс до економічного зростання, підвищити ефективність і конкурентоспроможність національної економіки, а також рівень життя громадян [28].

Україна як суверенна держава робить тільки перші кроки на світовій арені. У цій ситуації необхідно вирішити багато принципово важливих проблем переходу до економіки відкритого типу за відносно короткий проміжок часу.

Для України ефективне встановлення та її потенційні відносини з ЄС є правильними пріоритетами.

Угода про співробітництво між Україною та ЄС слугує подальшій реструктуризації економіки країни, зміні механізму співпраці з Союзом та створенню правового середовища для його реалізації. Хоча це відкрило нові можливості для виходу вітчизняної продукції на ринок держав-членів ЄС.

Україна, її майбутнє, перш за все, пов'язане з відновленням держави і формуванням національних ідей. Також необхідно розробити стабільну та динамічну модель економіки.

Таким чином, для того, щоб увійти в світовий економічний простір, Україна зобов'язана втілювати в життя принципи вільної торгівлі і стверджувати відкритість економіки в цьому плані, послідовно і неухильно проводити приватизацію і створювати ефективне, хоча б скорочене Державне управління.

Вільна економіка сприятиме успіху вітчизняних виробників світового класу і розширенню їх участі в міжнародному поділі праці. "Аерокосмічна промисловість, суднобудування, космічні послуги з виведення об'єктів на орбіту, послуги з розробки програмного забезпечення, виробництво нових матеріалів, індивідуальне формування електронної та електротехнічної промисловості" галузі, які можуть заявити про український експорт по всьому світу [26].

Але зі сформованих умов глобалізації випливає, що низький рівень конкурентоспроможності повинен бути частково пов'язаний з відкритістю економіки, до завершення структурних перетворень, може тільки зміцнити орієнтацію України на сировину.

Україні також слід звернути увагу на розвиток зовнішньоекономічних зв'язків, таких як структура зовнішньої торгівлі, обсяг іноземних інвестицій у національну економіку, участь у процесі міжнародної інтеграції. Слід зазначити, що в Україні спостерігається зростання інвестицій. За даними Державної служби статистики України, інвестиції в 2011 році склали 45602,3 млн доларів США, а в 2012 році - 50793,5 млн доларів США. Що стосується відтоку інвестицій з України, то майже всі вони умовно спрямовані на Кіпр,

що становить 5772,6 млн доларів або 93,2% від загального обсягу. І тут лише невелику частку займають Росія (2,3%), Польща (0,8%), Грузія (0,5%), Латвія (0,5%), Казахстан (0,4%) та інші.

Що стосується міжнародної торгівлі, то в Україні спостерігається більше негативних тенденцій, незважаючи на те, що багато країн світу торгують. Імпорт майже на 7 мільярдів доларів більше, ніж експорт, дефіцит торгового балансу зростає. У порівнянні з 2011 роком дефіцит зовнішньоторговельного балансу в 2010 році збільшився в 2 рази (3,3 мільярда доларів). Але навіть якщо Україна пододала такі тенденції і досягла позитивного сальдо зовнішньої торгівлі, структура зовнішньої торгівлі нашої країни залишається неефективною. Найбільшу частку становить складна Продукція металургії, хімічної та харчової промисловості. Експорт-це незначна частина обладнання, машин, технологій та ліцензій. На даному етапі розвитку Україні необхідно диверсифікувати свою зовнішньоекономічну діяльність, збільшити асортимент експортованих товарів і збільшити частку високотехнологічної продукції. Також необхідно досліджувати нові ринки збуту, знизити залежність від іноземних енергоносіїв і побудувати виробничі потужності для заміщення імпорту [27].

Участь у міжнародних потоках капіталу також є невід'ємною частиною глобалізації української економіки. Інвестиційний клімат в Україні несприятливий, в основному через недостатню надійність законодавчої бази, низьку прибутковість підприємств і господарюючих суб'єктів, низький попит. Тому транснаціональні компанії не просто хочуть закріпитися на ринку, а розраховують на швидкий прибуток. Найбільшими інвесторами є Кіпр, США, Росія, Великобританія, Голландія, Німеччина. По суті, Україна є об'єктом інвестицій. Інвестиції в основному спрямовані на харчову, легку промисловість, фінансовий сектор та торгівлю. Що стосується експорту капіталу, то його відтік в Україну дійсно масштабний і шкідливий. Завдяки легалізації тіньової економіки, зниженню податкових ставок і

дебюрократизації державного регулювання економіки ця ситуація може бути покращена.

Глобалізація відкрила нові можливості та перспективи розвитку для людства. Основну роль у цьому процесі відіграють регіональні організації країн, такі як Європейський союз, міжнародні організації, такі як Світовий банк, МВФ, багатонаціональні компанії, банки та інші організації.

В даний час існує гостра необхідність включити світ в систему світового співтовариства, в економічну систему його відносин, а й підвищити рівень конкурентоспроможності, економічної безпеки з урахуванням захисту державного суверенітету і власної ідентичності. Україна потребує радикальних інституційних, економічних, технічних, технологічних і структурних змін. Це необхідно для підвищення конкурентоспроможності та ефективності підприємств. Слід також зазначити, що національна буржуазія зацікавлена не в експлуатації міжнародних компаній, економічних і банківських імперій, які мали місце в Польщі, а в розвитку національного економічного потенціалу та реалізації інтересів. Шлях глобалізації змінює економічну модель, але консенсусу з цього питання в Україні поки не досягнуто [29].

Рівень реструктуризації української економіки все ще дуже низький, а повільні темпи реформ не дозволяють цілеспрямовано і ефективно брати участь в процесі глобалізації, хоча побічно цей процес впливає на життя кожного в Україні незалежно від їх побажань.

Розділ 3. СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

3.1 Модернізація інституційних засад в Україні

Давайте розглянемо, де ми зараз знаходимося. Ми виходимо з того, що Україна вже пройшла необхідний перший етап свого розвитку - формування незалежної держави, первинне формування демократичних інститутів і ринкової економіки. У той же час, на тлі змін, що відбулися в інших країнах (Центральній і Східній Європі, включаючи деякі колишні радянські республіки), слід визнати, що політична і економічна система, побудована в Україні, неефективна. Вона неефективна, якщо оцінювати її з точки зору створення політичних і економічних умов для демократичного і динамічного розвитку суспільства. Це недостатньо ефективно для скорочення традиційного відставання країни (в технологічному плані) від розвинених країн світу. Причиною цього є відсутність інституційних та структурних реформ, які інші країни більш-менш успішно здійснили.

Нинішній стан України не може бути пояснений лише суб'єктивними та культурно-історичними чинниками, до яких традиційно належить постколоніальний стан суспільства, ослаблений багаторічними репресіями національної еліти. Слабким аргументом є посилення на негативні зовнішні фактори, такі як геополітичний ризик та протидія національному розвитку Сходу. Ми говоримо, що, врешті-решт, країна ще не спромоглася завершити якісну трансформацію політичної та економічної системи. Саме тому сьогодні країна в значній мірі потребує модернізації всіх сфер життя [30].

Сьогодні термін "модернізація" стає дуже популярним, але досі немає цілісного уявлення про цей процес, як з точки зору змісту, так і функціонування. У той же час багато із запропонованих нами кроків досить

добре відомі - кризова атмосфера в українському суспільстві в останні роки насичена цими ідеями і поглядами. Їх потрібно познайомити з суспільством.

Навіщо модернізувати і як ми це розуміємо. Не заглиблюючись в термінологію, зупинимося далі на тому факті, що модернізація, перш за все, - це складний процес реформування існуючих і створення нових політичних, правових, економічних і соціальних інститутів, а також демократичних країн, що розвиваються, які запозичують культурні норми, що відповідають кращим стандартам і цінностям. Суть модернізації полягає в оновленні або формуванні нових інститутів з метою створення умов для трансформації взаємозв'язків в області політичних, правових, економічних, соціальних відносин на основі сучасних принципів прийняття демократичних принципів, верховенства закону і прав людини, ринкової економіки, держави загального добробуту, встановлення міжнародних норми співіснування країн. В силу традицій радянської технології модернізація розуміється в більш вузькому сенсі-перш за все і тільки науково-технічний прогрес - як розвиток науки і її прикладних досліджень для оновлення засобів виробництва на основі найсучасніших технологій, які взаємодіють з доступом до останніх досягнень науки і техніки (Інформаційне суспільство) та інші сфери життя, особливо в освіті, медицині, повсякденному житті [28, 29].

Ми висуваємо той факт, що всі існуючі і можливі досягнення технологічної модернізації промислового виробництва країни можуть бути результатом комплексної інституційної реформи, модернізації технічного переозброєння, про що тільки що говорилося вище. Неможливо модернізувати науково-технічну сферу без динамічного економічного зростання, який, у свою чергу, не може бути реструктурований без фундаментальних змін у політиці. Корупцію неможливо подолати лише культурною місіонерською роботою без сучасної реформи відсталого судової системи. Без ефективного громадянського суспільства надія на чесність, прозорість і підзвітність дій державних установ і діячів на всіх рівнях марна, незалежно від того, наскільки вони відповідають кращим стандартам. І промислова потреба в новітніх

технологіях, і нудна наука, і внутрішня покращена освіта, і технічно відстала медицина, житлово-комунальні установи, повсякденне життя, погана мораль, масові погані цінності тощо - все це може бути модернізовано тільки на основі серйозних реформ в політиці, в державних установах, в економіці, в громадянському суспільстві, міжнародних відносинах.

Водночас модернізацію не можна розглядати як простий набір конкретних програм у різних сферах політичного, економічного та соціального життя країни, хоча без таких програм технічно складно реалізувати процес модернізації. Отже, отже, ми розглядаємо модернізацію як специфічну ідеологію, навколо якої будуються конкретні реформи, що призводить до великої кількості якісних змін. Саме модернізація формує основу для технологічного оновлення економіки, тому що в іншому випадку в країні немає реального попиту на масштабні інновації.

Як визначити результат. На нашу думку, успішна модернізація країни є ключем до швидкого і демократичного розвитку країни. Такий розвиток подій призведе до скорочення відставання України від розвинених країн світу і закладе основу для постійного оновлення в майбутньому [1].

Модернізувати державу як інститут. Важливим фактором такої модернізації є радикальна зміна форми взаємодії держави і громадян. Тому у зв'язку з цим ключовим завданням модернізації є забезпечення раціональної організації державних інститутів. Така раціоналізація створює умови, при яких у суспільства з'являється реальна можливість реформувати політичну, управлінську і судову еліту, а, отже, удосконалювати і розвивати державну політику. Саме тому реформа інституційних інститутів держави та регіонального самоврядування є найважливішим інструментом у реалізації такої політики модернізації України [12].

Дохід. Модернізація соціально-економічних секторів. У чисто матеріальному плані соціально-економічна модернізація означає вирішення трьох взаємопов'язаних завдань, а саме: Модернізація державної економічної

політики, модернізація виробничо-технологічної бази економіки, модернізація системи соціального захисту населення в найширшому сенсі.

Інструментом соціально-економічної модернізації є реалізація ряду реформ, спрямованих на визначення найбільш ефективних принципів, механізмів і форматів управління соціально-економічними процесами в країні. Водночас абсолютним імперативом суспільства має стати практична реалізація моделі сталого розвитку, яка забезпечує невід'ємне поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості, ресурсного балансу та екологічної безпеки.

Третина. Модернізація зовнішньої політики. Зовнішній політиці України не вистачає ефективності, яка була б визнана суспільством, громадськістю, експертами та міжнародними партнерами. Векторні зміни політичного курсу, викликані зміною політичних еліт і лідерів при владі, не можуть відповісти на питання про ефективність зовнішньої політики. Протиріччя, коливання між пріоритетами, загальна "втома" української політики на міжнародній арені без завершення власної декларації служать лише додатковими факторами [31].

Те ж саме стосується і безпеки. Громадяни України не відчують себе частиною світу в безпеці, а зовнішні партнери не вірять, що Україна є досить безпечним партнером. Внесок у міжнародні зусилля з питань безпеки значний, але цей факт не допоміг самій Україні гарантувати власні інтереси безпеки, усунути або нейтралізувати небезпечні виклики [1].

Чверть. Фундаментальні цінності демократії змінюються. Широко поширена думка, що головною проблемою України є створення сучасної високошвидкісної економіки, що забезпечує добробут людей. Нам потрібні чесні та відповідальні політики. Однак зміни в політичній системі або реформи у фінансовому секторі не є неможливими і самі по собі не є необхідними. У нашому повсякденному житті необхідні зміни для поліпшення наших міжособистісних відносин, з яких випливають фундаментальні цінності суспільства: повага прав людини, суспільна мораль, свобода совісті і слова,

високоякісна освіта і культура, духовність, повага до навколишнього середовища тощо, засноване на громадянському престижі. Саме ці фундаментальні цінності накопичують Соціальний капітал-національну згуртованість і взаємну довіру народів, чого не вистачає нинішній Україні для того, щоб бути сучасною країною.

3.2 Перспективи розвитку торгівлі в Україні як катализатор розвитку інтеграційних процесів

Введення і постановка проблеми. Характерною особливістю розвитку сучасного світу є інтенсивність інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. У той же час країни, що не входять в інтеграційну організацію, безумовно, відчують їх вплив. Після піднесення ЄС у минулому Україна стала прямим сусідом ЄС. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС [26, с.72].

Загалом, неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та глобальним розвитком, саме тому Європейська інтеграція та членство в ЄС є головною стратегічною метою нашої держави.

Співпраця з ЄС - це спосіб зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засіб реалізації національних інтересів, побудови економічно розвиненої і демократичної держави.

Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, тому необхідно розуміти, що отримає Україна у співпраці з Європейським Союзом, які проблеми виникнуть на шляху до членства в ЄС та очікувані перспективи співпраці в сучасних умовах [32].

Аналіз нових досліджень та публікацій. Участь України в інтеграційному процесі та питання співпраці з Європейським союзом. Галчинський, М.Якубак, В. Джайлс, В. Пей. Рудяков, П.Гайдуцький, В. Вінік,

Федірко, Ковальов та ін., стоїть на порядку денному в публікаціях вітчизняних вчених і фахівців. Вони розглянули питання інтеграції та співпраці України з ЄС, розглянули питання територіальної інтеграції та проблеми вступу України до ЄС.

Інтеграція України в Європейський економічний простір актуальне вивчення проблем місця нашої країни в процесі європейської інтеграції, а також ризиків і переваг її вступу до ЄС.

Метою даної роботи є аналіз перспектив, виявлення переваг і недоліків, пов'язаних зі співпрацею в ЄС та подальшою інтеграцією України.

Результати дослідження. Інтеграція України в Європейський Союз - досить складна проблема, оскільки вона займає досить тривалий період, хоча зрозуміло, що цей процес не може відбутися швидко.

Вже більше року Україна обговорює вибір своєї інтеграції, тобто вибір моделі інтеграції: європейської чи Євразійської. Революція престижу на сході України, в Криму і військові дії в кінцевому підсумку усунули поляризацію руху Захід-Схід і, в кінцевому рахунку, визначили наші інтеграційні пріоритети на європейському шляху розвитку.

Вибір інтеграції будь-якої країни залежить, принаймні, від трьох аспектів: юридичного, економічного і політичного. Для України ці три аспекти мають особливе значення. Правовий аспект - це захист суверенітету і державності, економічний розвиток країни і добробут народу, політичний аспект - забезпечення майбутнього цивілізації українського народу[27].

На мій погляд, перш ніж розглядати переваги та недоліки інтеграції України до ЄС, варто проаналізувати експертну думку та обізнаність нашого суспільства з цього питання. За результатами уточнення експертної думки можна визначити, що існують деякі перешкоди для поглиблення інтеграційного процесу між Україною та ЄС [33].

По-перше, це низький рівень обізнаності громадян про ЄС, Україна має в цілому незадовільний рівень обізнаності населення, в той час як 36% респондентів відзначають в цілому задовільний рівень знань українців Про

інформацію ЄС. Достатній рівень обізнаності українців підтвердили лише 3% респондентів, а 11% українців вважають, що вони взагалі не знають про ЄС (рисунок 1).

По-друге, сумніваюся, що європейська інтеграція принесе користь всьому населенню України. На думку 26% експертів, інтеграція України в ЄС найбільш вигідна державам-членам ЄС, які хочуть збільшити свій геополітичний вплив і використовувати ресурси в своїх інтересах.

По-третє, проблема полягає в необхідності Європейського Союзу і можливе припинення відносин з Росією і країнами СНД в цілому [34].

По-четверте, існує стурбованість з приводу конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку і трудової міграції населення. Так, 24% експертів вважають, що в якості чергового результату співпраці з ЄС Україні загрожуватиме висока конкуренція на європейському ринку продовольчих і промислових товарів, залишить українську продукцію без шансів, а також значний масовий відтік кваліфікованих кадрів за кордон.

По-п'яте, сьогодні наріжним каменем розвитку відносин Україна-ЄС є правосуддя, корупція та організована злочинність, і Україні буде важко виконати ці вимоги[28].

Аналіз національного опитування, проведеного в травні 2018 року. Берить участь у "програмі заохочення громадської активності" в рамках проекту соціологічної компанії "GFK Ukraine!" і угоди міжнародних організацій в Україні. В опитуванні взяли участь не менше 2 тисяч осіб по всій Україні, за винятком тимчасово окупованого Криму та неконтрольованої території Донецької та Луганської областей.

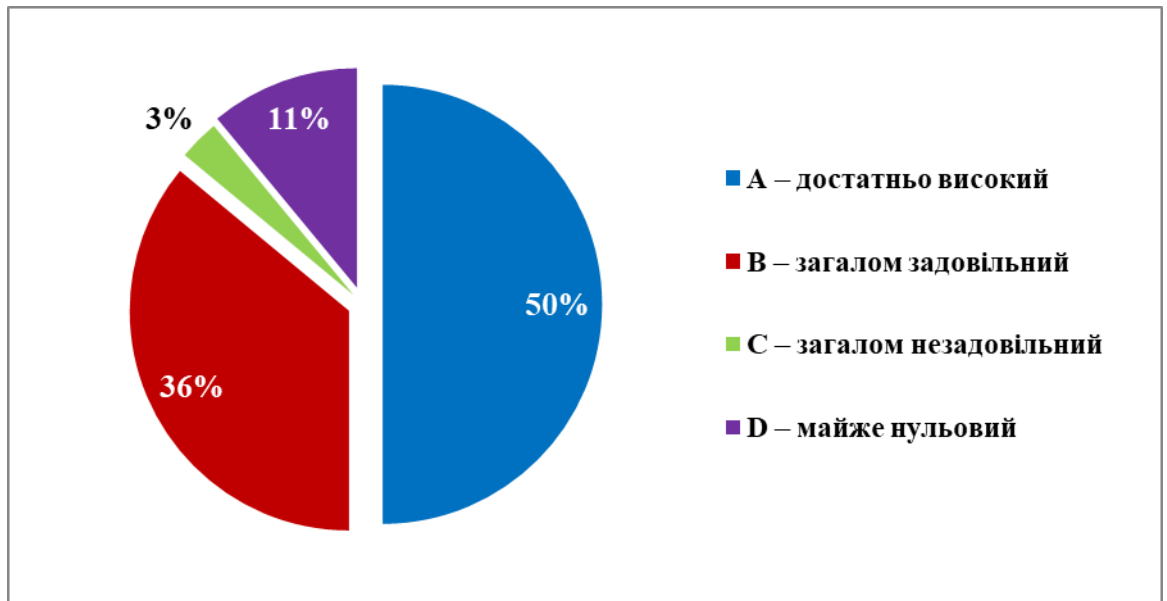

Рисунок. 1.1 - Оцінка вибору моделі зближення з ЄС

Джерело: створено автором за даними [28]

Рисунок 1.2 - Оцінка рівня обізнаності населення України про ЄС

Джерело: створено автором за даними [28]

Дослідження показує, що для 30% українців повноправне членство в ЄС розглядається як найкраща модель відносин. Основними перешкодами є нестача коштів і хабарництво. Наступна за популярністю відповідь щодо моделі синергії з ЄС-вільна торгівля без будь-яких обмежень (21%). І третя

відповідь задоволена нинішнім рівнем відносин (20%), а 14% вважають, що необхідно залишити відносини з ЄС (малюнок. 2).

У той же час, якщо 54% хочуть повноправного членства в західному ЄС, то на сході України тільки 13% хочуть повноправного членства, а чверть східних респондентів проти такого членства. Крім того, 40% українців вважають, що європейська інтеграція буде успішною, якщо вони побачать хороше обслуговування в лікарнях, зручний громадський транспорт і соціальну інфраструктуру.

Також, згідно з опитуванням, Українська місцева влада вважає брак коштів і хабарництво (по 37%) основними перешкодами на шляху європейської інтеграції регіонів[29].

Співпраця України з ЄС сприятиме наближенню соціальної ситуації в Україні до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та добробуту населення. У культурно-просвітницькому аспекті європейська інтеграція-це спосіб активізувати обмін між українською та західноєвропейською культурами, одночасно формуючи Україну як інтегровану частину світового суспільства і як національну державу. Членство в ЄС гарантує зміцнення безпеки України, її захист від агресії та територіальних претензій.

Сьогодні основними напрямками співпраці між Україною та ЄС є енергетика, інвестиції та торгівля[30].

З точки зору співпраці між Україною та ЄС, варто розглянути допомогу ЄС Україні. ЄС є найбільшим донором України. Тільки з 1991 року обсяг безкоштовної технічної та фінансової допомоги, наданої їм, перевищив 4 мільярди доларів. Євро зростає.

Сфери підтримки ЄС надзвичайно широкі: макроекономічна стабільність, Державне управління, розвиток громадянського суспільства, економіка, енергетика, охорона навколишнього середовища, регіональний розвиток, освіта тощо. ЄС різко збільшив допомогу Україні з 2014 року, враховуючи складну економічну ситуацію і військові дії на сході держави.

Загальний пакет допомоги на 2014-2020 роки становить близько 11 мільярдів доларів. Євро.

Завдяки технічній та фінансовій допомозі, наданій Україні, у 2014 році вона приступила до реалізації амбітної програми реформ, спрямованої на стабілізацію економіки та підвищення рівня життя громадян.

Одночасно з ЄС також допомогу Україні надають і інші міжнародні організації та країни. Світовий банк відіграє важливу роль у просуванні реформ та консультуванні щодо них. МВФ часто виступає в якості каталізатора термінових реформ, що сприяють макроекономічній та економічній стабільності. Найбільшими країнами-донорами є Сполучені Штати, які надають технічну допомогу в розмірі 450 мільйонів доларів. У 2017 році-Канада, Німеччина, Японія, Швейцарія та Швеція. Технічна допомога в основному надається для проектів. Ядерна безпека, національна безпека та оборона, Державне управління та громадянське суспільство та регіональний розвиток є основними сферами технічної допомоги [31].

Пріоритетні реформи включають боротьбу з корупцією, реформу судової системи, конституційну та виборчу реформи, реформу ділового середовища та підвищення енергоефективності, А також реформу державного управління, включаючи централізовані заходи. ЄС виділив пакет у розмірі 12,8 мільярда доларів. Євро для забезпечення підтримки реформи, наданої Україною для забезпечення безперервного прогресу. У таблиці 2.1 показано види та пріоритетні програми допомоги ЄС Україні.

Щоб ефективно використовувати підтримку, що надається донорами, уряди і донори повинні ретельно опрацювати питання координації напрямку міжнародної допомоги, зокрема допомоги Європейського Союзу, і пріоритетного напрямку розвитку України.

Варто ще відзначити, що Україні необхідно не тільки підвищити прозорість даних і надати статистику для надання допомоги, а й ретельно відстежувати ефективність цієї допомоги. Це допоможе в економічному розвитку країни.

Завдяки аналізу, сьогодні з'ясувалося, що, незважаючи на безпрецедентну допомогу ЄС у здійсненні структурних реформ для сприяння економічному зростанню і поліпшення добробуту населення, ЄС не так вже й багато, навіть якщо на шляху до України є деякі перешкоди різного характеру і вони досить значний.

Таким чином, ЄС повинен визначити внутрішні фактори, що перешкоджають руху України:

- По-перше, це повільність у проведенні економічних реформ, відсутність помітного впливу на внутрішні соціально-економічні перетворення;
- По-друге, рівень корупції та економічної злочинності викликає тривогу;
- По-третє, відсутність консенсусу щодо європейського вибору серед населення;
- По-четверте, існує явна нестача досвідчених фахівців в області європейської інтеграції, в основному серед політичної еліти і державних службовців України[32];
- По-п'яте, існує величезний розрив в рівні економічного розвитку України і європейських країн; по-шосте, існує значна різниця в рівні життя населення; по-сьоме, протиріччя в правовій системі [34].

Дослідження показує, що для 30% українців повноправне членство в ЄС розглядається як найкраща модель відносин. Основними перешкодами є нестача коштів і хабарництво. Наступна за популярністю відповідь щодо моделі синергії з ЄС-це вільна торгівля без будь-яких обмежень (21%). І третя відповідь задоволена нинішнім рівнем відносин (20%), а 14% вважають, що необхідно вийти з відносин з ЄС (рис. 2). У той же час, якщо 54% хочуть повноправного членства в західному ЄС, то на сході України тільки 13% хочуть повноправного членства, а чверть східних респондентів виступають проти такого членства. Крім того, 40% українців вважають, що європейська

інтеграція буде успішною, якщо вони побачать хороше обслуговування в лікарнях, зручний громадський транспорт і соціальну інфраструктуру. Також, згідно з опитуванням, Українська місцева влада вважає брак коштів і хабарництво (по 37%) основними перешкодами на шляху європейської інтеграції регіонів. Співпраця України з ЄС сприятиме наближенню соціальної ситуації в Україні до високих європейських стандартів, підвищенню рівня життя та добробуту населення. У культурному та освітньому аспектах європейська інтеграція - це спосіб активізувати обмін між українською та західноєвропейською культурами, одночасно формуючи Україну як інтегровану частину світового суспільства та як національну державу. Членство в ЄС гарантує зміцнення безпеки України, її захист від агресії та територіальних претензій. Сьогодні основними напрямками співпраці між Україною та ЄС є енергетика, інвестиції та торгівля. З точки зору співпраці між Україною та ЄС, варто розглянути допомогу ЄС Україні. Україна є найбільшим донором ЄС [33]. Тільки з 1991 року обсяг наданої ним безкоштовної технічної та фінансової допомоги перевищив 4 мільярди доларів. Курс євро зростає. Сфери підтримки ЄС надзвичайно широкі: макроекономічна стабільність, Державне управління, розвиток громадянського суспільства, економіка, енергетика, охорона навколишнього середовища, регіональний розвиток, освіта тощо. ЄС різко збільшив допомогу Україні з 2014 року, враховуючи складну економічну ситуацію і військові дії на сході держави. Загальний пакет допомоги на 2014-2020 роки становить близько 11 мільярдів доларів. Євро. Завдяки технічній та фінансовій допомозі, наданій Україні, у 2014 році вона запустила амбітну програму реформ, спрямовану на стабілізацію економіки та підвищення рівня життя громадян. Одночасно з ЄС допомогу Україні надають інші міжнародні організації та країни. Світовий банк відіграє важливу роль у просуванні реформ та консультуванні щодо них [35]. МВФ часто виступає каталізатором термінових реформ для сприяння макроекономічній та економічній стабільності. Найбільшими країнами-донорами є Сполучені Штати, які надають технічну

допомогу в розмірі 450 мільйонів доларів. У 2017 році-Канада, Німеччина, Японія, Швейцарія та Швеція. Для реалізації проекту надається технічна допомога. Ядерна безпека, національна безпека та оборона, Державне управління та громадянське суспільство та регіональний розвиток є основними сферами технічної допомоги. Пріоритетні реформи включають боротьбу з корупцією, судову систему, конституційну та виборчу реформи, реформу ділового середовища та енергоефективності та реформу державного управління, включаючи централізовані заходи. ЄС виділив пакет у розмірі 12,8 мільярда доларів. Євро для надання підтримки реформам, що проводяться Україною для забезпечення безперервного прогресу. У таблиці 2.1 показано види та пріоритетні програми допомоги ЄС Україні. Щоб ефективно використовувати підтримку, що надається донорами, урядам і донорам слід ретельно опрацювати питання координації напрямку міжнародної допомоги, зокрема допомоги ЄС, і пріоритетного напрямку розвитку України. Варто відзначити, що Україні необхідно не тільки підвищити прозорість даних і надавати статистику по допомозі, а й ретельно відстежувати ефективність цієї допомоги. Це дасть поштовх економіці країни. Завдяки аналізу з'ясувалося, що сьогодні, незважаючи на безпрецедентну допомогу ЄС у здійсненні структурних реформ для сприяння економічному зростанню і поліпшення добробуту населення, ЄС не надто багато, хоча на шляху до України є деякі перешкоди іншого характеру і вони є досить значний [32]. Тому ЄС повинен визначити внутрішні чинники, які перешкоджають руху України:

- по-перше, це повільність у проведенні економічних реформ, відсутність помітного ефекту від внутрішніх соціально-економічних перетворень.;
- по-друге, рівень корупції та економічної злочинності викликає тривогу;
- по-третє, відсутність консенсусу в Європейській відбір серед населення;

- по-четверте, спостерігається явна нестача досвідчених фахівців в області європейської інтеграції, в основному серед політичної еліти і державних службовців України;
- по-п'яте, Україна і європейські країни мають величезний розрив в рівні економічного розвитку;
- по-шосте, існує значна різниця в рівні життя населення;
- по-сьоме, протиріччя в правовій системі [36].

Таблиця 2.1 - Програми та види допомог від Європейського Союзу для України

№ з/п	Види, напрямки та програми допомоги ЄС-Україна	Зміст
1	Питання, пов'язані з військовими операціями на сході України	Гуманітарна допомога мирним жителям, переміщеним з тимчасово окупованих територій і районів проведення АТО, відновлення інфраструктури Донбасу, забезпечення потреб місцевого населення. З липня 2014 складає 400 мільйонів євро
2	Програми бюджетної допомоги ЄС-це гранти, спрямовані на підтримку реформ і розвитку: <ul style="list-style-type: none"> • "Програма реформи державного управління"; • "Національна програма децентралізації"; • "Антикорупційна програма "; • "Програма розвитку приватного сектора" 	"Угода про державний розвиток" (2014р.) - 355 мільйонів євро. 2016р. - 104 мільйони євро. Формування нового покоління державних службовців, реорганізація державних структур для забезпечення відповідності стандартам ЄС. 2014р. - 90 мільйонів євро. Консультувати з питань підвищення прозорості та підзвітності в діях місцевих та регіональних органів державної влади, а також зміцнення місцевих адміністративних центрів. 2014р. - 15 мільйонів євро. Посилити контроль за діяльністю парламентських структур, посилити спроможність громадянського суспільства робити свій внесок у боротьбу з корупцією та підтримувати новостворені антикорупційні організації. 2014р. - 110 мільйонів євро. Надаючи технічну допомогу Україні для покращення законодавчої бази для малого та середнього бізнесу, сприяння відновленню економіки, підтримки формування бізнес-консультаційних

		центрів у регіонах для полегшення доступу до фінансування.
3	Макрофінансова допомога (довгострокові кредити під низькі відсотки)	2014р. - 3, 41 мільярд євро, 2017р. - 2, 81 мільярд євро, 2018 рік - 0,6 мільярда євро
4	Фінансування з фондів Європейського Інструменту Сусідства: <ul style="list-style-type: none"> • "Розвиток інститутів місцевого самоврядування"; • U-LEAD 	Третій етап реалізації в 2014-2017 роках - 23 мільйони євро. Проект спрямований на самоорганізацію сільських громад і підвищення їх здатності вирішувати нагальні проблеми своїх населених пунктів, такі як водопостачання, модернізація шкіл і медичних центрів і т.п. 2016 - 90 мільйонів євро. Метою проекту є зміцнення потенціалу українських інституцій для проведення реформи децентралізації та реалізації регіональної політики, а також розвиток системи центрів надання адміністративних послуг.
5	Наступним етапом допомоги була підтримка через міжнародні фінансові інститути. Вони включали в себе Європейський банк перебудови і формування. Наступне Це було Європейський інвестиційний банк і Світовий банк. Спільний проект ЄС та ЄБРР Eu4business Європейський інвестиційний банк – "надзвичайна програма з відновлення України"	Україна модернізувала газотранспортну систему, забезпечивши реконструкцію ділянок транзитного трубопроводу Схід-Захід. 12 мільйонів євро-кредити малому і середньому бізнесу. 200 мільйонів євро - це програма реконструкції України, спрямована на п'ять східних регіонів.
6	Формування громадянського народу	10 мільйонів євро було виділено для зміцнення потенціалу громадянського суспільства та моніторингу розпочатої програми реформ.
7	Безвізові угоди	Набув чинності 11 Червня 2017 року для громадян України з біометричними паспортами. Це дозволило їм здійснити короткострокові поїздки до ЄС, залишаючись там більше 90-180 днів. У той же час безвізовий режим не дає громадянам України права працювати або вчитися в країнах ЄС.

8	Співпраця в галузі освіти та культури: - Erasmus+	2014р - Програма охоплює всі галузі: освіти, професійну підготовку та молодіжну політику, спорт. Серед відкритих програмних напрямів участі навчальних закладів з України: "степ-мобільність", "кредитна мобільність", "розвиток потенціалу вищої освіти", "Альянс знань", "стратегічне партнерство" та "Жан Моне".
---	---	---

Джерело: створено автором за даними [32, 33]

Оскільки європейська інтеграція має як переваги, так і ризики, Україні слід зосередитися на використанні позитивних аспектів європейської інтеграції. У таблиці 2.2 представлений аналіз сильних і слабких сторін інтеграції України в ЄС, а також очікуваних можливостей і загроз.

Аналіз сильних і слабких сторін інтеграції України в ЄС дозволяє нам констатувати, що Україні необхідно зосередитися на сильних сторонах і потенційних можливостях, які дадуть надію на доступ до Європейського політичного та економічного простору [30].

Таблиця 2.2 – Аналіз того які є очікувані можливості й загрози та аналіз сильних і слабких сторін інтеграції України до ЄС

Сильні сторони інтеграції	Слабкі сторони інтеграції
Політичні вигоди: - Європейська колективна безпека; Членство в НАТО; - Стабільна плюралістична демократична правова держава; Розвиток демократичних інститутів	Політичні недоліки: - Втрата суверенітету; - Невизначеність позиції України щодо стратегії розвитку ЄС; - Погіршення відносин між країнами Митного союзу
. Економічні вигоди: - Економічна стабільність; Модернізація технології; - Забезпечення вільного доступу до сучасних технологій, капіталу, інформації; - Право на надання допомоги; - Українська економіка залучає іноземні інвестиції та новітні технології; - Створення нових робочих місць; - Загальні митні правила; - Антидемпінгова політика; - Протекціонізм та експортний контроль	Економічні недоліки: - Низький рівень ВВП і доходу на душу населення; - Втрата конкурентоспроможності певних секторів Економіка; - Недостатньо високий рівень заповнення Вітчизняні товари внутрішній ринок; - Продукція не пов'язана із зарубіжними ринками; - Складність переходу на європейський рівень цін; - Квота на певні види товарів; - Кваліфікований робочий дренаж.

<p>Соціальні пільги:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ефективний захист прав людини в інститутах ЄС; - Впровадження соціальних стандартів в області охорона здоров'я, освіта, культура, соціальна безпека та соціальне страхування; - Ефективний захист прав працівників; - Забезпечення високої якості життя населення; - Відкриття кордонів для вільного пересування населення; - Розвинена Система охорони навколишнього середовища; - Створення нового національного менталітету 	<p>Соціальні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Складнощі з оформленням візи
<p>Можливості</p>	<p>Загрози</p>
<p>Політична перспектива:</p> <ul style="list-style-type: none"> Створити стабільну політичну систему; - Зменшити корупцію; - Сприйняття України як важливої теми політичного відношення; - Розширювати співпрацю в боротьбі з організованою злочинністю, торгівля людьми, нелегальна міграція, незаконний обіг наркотиків. 	<p>Політичні загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Україна ризикує бути втягнутою в конфлікт культур між Заходом і мусульманським світом.
<p>Фінансові можливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забезпечити розвиток малого та середнього бізнесу; - Продукт відповідає стандартам ЄС; - Агрегування енергетичних показників; - Транспорт в рамках країн-учасниць; - Доступ до ринку Європейського Союзу; - Підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників; Розвиток співробітників; Високотехнологічні інтелектуальні інвестиції; - Швидкий доступ до найвищого рівня економічного розвитку по відношенню до країн ЄС за рахунок використання фондів регіонального розвитку ЄС 	<p>Економічна загроза:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Міграція шкідливих виробництв в Україну; - Україна використовує дешеву ресурсно-сировинну базу; - Скоротити обсяг традиційного українського експорту в ЄС; - Використання дешевої робочої сили в Україні; - Витіснення національних виробників Внутрішній ринок; - Високі європейські тарифи
<p>Соціальна перспектива:</p> <ul style="list-style-type: none"> Середній клас; Право на безкоштовну зайнятість; - Адекватна заробітна плата та гарантія зайнятості; - Реформа освіти, охорони здоров'я, соціального захисту; - Соціальні зобов'язання між урядом, бізнесом ну і робітниками 	<p>Соціальні загрози:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поглиблення демографічного спаду; - Незаконна міграція населення і відтік персоналу; - Зростаюче безробіття.

Джерело: створено автором за даними [30]

Підводячи підсумок, відзначимо, що європейська інтеграція є стратегічною метою нашої держави, яка закріплена в законі. Аналіз

позитивних і негативних наслідків дозволив оцінити можливість України використовувати можливі позитивні аспекти європейської інтеграції і в той же час розробити програму дій щодо безболісної інтеграції України з урахуванням існуючих ризиків і досвіду країн, які нещодавно стали членами Європейського Союзу. Європейський союз [34].

Таким чином, беручи до уваги вплив факторів політичної інтеграції, в економічній і соціальній сфері держави, вступ України в ЄС залишається набагато краще, шлях, по якому країна вже доклала багато зусиль і буде вдосконалюватися, щоб стати членом ЄС в найближчому майбутньому.

3.3 Проблеми міграційної політики України

Зі збільшенням умов для міжнародних міграційних процесів населення, як добровільних, так і вимушених), видача їх нормативних актів стає все більш інтенсивною. Нарешті, неефективна міграційна політика викликає безліч проблем, в тому числі соціально-економічних.

У політиці державної міграційної політики України на період до 2025 року зазначається необхідність спрямувати зусилля держави і суспільства на формування та реалізацію державної міграційної політики, що матиме позитивний вплив на інтеграцію української нації і державну безпеку, прискорить соціально-економічний розвиток, стабілізація кількісного і якісного складу населення, задоволення потреб економіки у робочій силі, дотримання міжнародних стандартів та міжнародних зобов'язань України. В одному з напрямків реалізації політики (в області міграції та мобільності населення України) виділена мета: зменшити негативний вплив міграції з України і збільшити її позитивний вплив на розвиток держави [36].

У зв'язку з цим планується розвивати можливості тимчасового легального працевлаштування за кордоном. "Директивна записка" повинна бути корисна як Україні, так і державам призначення для впровадження різних цільових схем тимчасового і непостійного працевлаштування українців за кордоном.

Щоб збільшити шанси на тимчасове легальне працевлаштування за кордоном, як альтернативу постійної міграції, необхідно активізувати переговорний процес щодо укладення угод про соціальне забезпечення з державами, зацікавленими у тимчасовій міграції, організованої українськими фахівцями, включаючи гарантії захисту їх прав, допомогу з боку української держави реконструкції, в той же час, щоб забезпечити захист прав українських громадян – Громадяни України, а також основні держави призначення українських трудящих-мігрантів, зацікавлені в ініціюванні процесу укладення міжнародних угод про надання соціального захисту та пенсій, включаючи питання переведення пенсій та обліку загального страхового стажу, набутого на території України, та держави працевлаштування;

Провести роботу з оновлення договірної бази двосторонніх міжнародних угод України про трудову міграцію та активізувати співпрацю із зарубіжними країнами, з яких випливає трудова міграція з України;

Забезпечити виконання положень Закону України "Про зовнішню трудову міграцію", який регулює питання переселення громадян України;

Забезпечити, щоб організація послів України в державах, де проживає або тимчасово проживає значна кількість громадян України, надавала якісні послуги трудящим-мігрантам з метою захисту їх соціальних та економічних прав тощо [35-37].

Заходи і реалізація цих проблем дуже важливі, оскільки складна ситуація на внутрішньому ринку праці, високий рівень безробіття, значний розрив у заробітній платі в Україні та за кордоном підштовхують українців до пошуку кращих умов для заробітку за кордоном і самореалізації. Скільки співвітчизників в даний час працює за кордоном, точних даних немає, за

різними оцінками, їх в даний час за кордоном (міграція) знаходиться не менше 4,5 млн - 5 млн осіб [32].

Для багатьох країн світу українські жаробічани стали основною робочою силою, що виконує важку роботу. Тут виникають ризики для співробітників, наприклад: дотримання правил законності у сфері зайнятості та соціального забезпечення, отримання правового захисту, дотримання правил техніки безпеки, питання підтримки здоров'я і т.д. зазначу, що в даному випадку, на жаль, підписана з Україною Міждержавна угода про працю, зайнятість і соціальне забезпечення не вирішує всієї повноти проблеми. Рівень захисту, в тому числі соціального, трудящих-мігрантів-громадян України є низьким.

До 2018 року Україна підписала двосторонні Міждержавні угоди, що регулюють відносини у сфері соціального забезпечення, з такими країнами ЄС, як Болгарія, Естонія, Іспанія, Латвія, Литва, Португалія, Польща, Словаччина, Угорщина та Чеська Республіка. Воно також підписало на міжурядовому і міжвідомчому рівні:

- з Кіпром - заяву про співробітництво в соціальній сфері;
- з державою Бельгія - угоду про співробітництво в галузі соціального забезпечення; з державою Данія - угоду про осіб, які читають.

Підписано з іншими країнами:

- Ізраїлем, що реалізують протоколи про тимчасове працевлаштування українських працівників у певних сферах соціального забезпечення та ринку праці Держави Ізраїль (будівельна галузь);
- Швейцарською Конфедерацією - про обмін стажистами;
- Лівією-про співробітництво в галузі зайнятості;
- Азербайджаном - в галузі пенсійного забезпечення та зайнятості та соціального захисту;
- Білорусь-Вірменія в галузі пенсійного забезпечення та взаємного працевлаштування громадян В'єтнаму та їх соціального захисту;

співробітництво в галузі пенсійного забезпечення; Молдова про гарантії прав громадян в області пенсійного забезпечення [36, 37];

Російська Федерація про трудову діяльність і соціальний захист. Договір та обов'язкове Соціальне забезпечення охоплюють питання в зарубіжних країнах щодо надання соціального та пенсійного забезпечення з метою легалізації зайнятості, страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, смерті з цих причин, страхування з тимчасової непрацездатності. За умови, що при визначенні тривалості страхового періоду кожна сторона, при необхідності, бере до уваги стаж роботи, набутий на місцях іншої Договірної Сторони. Угоди обов'язково враховують питання про виплати стороні, де на відповідних підставах був застрахований співробітник на момент події.

Ратифікована Конвенція про правовий статус трудящих-мігрантів та членів їх сімей з країнами СНД і підписані угоди: про взаємне визнання пільг; про гарантії прав громадян в області соціальних виплат; про співробітництво в галузі трудової міграції та соціального захисту (Грузія, Туркменістан), про гарантії прав громадян держав - учасниць СНД в Азербайджані, Білорусі, Казахстані, Киргизстані, Молдові, Росії, Таджикистані, Туркменістані, Узбекистані, Україні). При підписанні угоди в країнах СНД діяли практично ті ж пенсійні системи і принципи соціального страхування, але зараз ситуація змінилася [29].

У багатьох країнах був підвищений пенсійний вік, змінений порядок розрахунку пенсій і т.д. інші, які ускладнюють впровадження системи соціального забезпечення.

Що стосується регулювання потоку зайнятості та трудової міграції, то були підписані угоди з такими країнами ЄС, як Польща, Іспанія, Литва, Португалія, Латвія – про трудову діяльність та соціальний захист фізичних осіб. Угода з Чеською Республікою на міжвідомчому рівні про співробітництво в галузі праці та зайнятості (співробітництво в частині зовнішньої трудової міграції та працевлаштування громадян сторін угоди на

території обох країн). Контракти передбачають механізми працевлаштування, включаючи сезонність, вимоги до відбору кандидатів, умови трудового договору і т.д [26].

Що стосується соціального забезпечення, то ці угоди посиляються на національні закони або спеціальні угоди. Тому для задоволення конкретних потреб іммігрантів більш важливі Міждержавні угоди про пенсії та соціальне забезпечення між країною проживання та працевлаштування України та її громадянами. Грунтуючись на аналізі професійної спілки будівельників і промисловості будівельних матеріалів України, спираючись на інформацію профспілок країн ЄС і закон України "Про зовнішню трудову міграцію", політику державної міграційної політики України на період до 2025 року, вважається, що держава повинна терміново вирішити проблему соціального захисту трудових мігрантів і зосередитися на забезпеченні зайнятості офіційними Умовами.

Працевлаштування українських працівників на іноземному ринку праці та угоди про їх захист з приймаючими країнами мають велике значення. Варто зосередитися на взаєминах та укладенні відповідної угоди з країною призначення, Українська трудова міграція є найчисленнішою. Відповідно до політики Державної міграційної політики України на період до 2025 року та закону України "Про зовнішню трудову міграцію", необхідно активізувати роботу: підвищувати обізнаність громадськості про проблему трудової міграції; забезпечувати іммігрантів через дипломатичні представництва за кордоном, інформаційні центри та офіційні веб-сайти державних органів України з інформацією: їх права та обов'язки, у свою чергу, з трудовим законодавством країни працевлаштування, пов'язані з соціальним забезпеченням, умовами перебування тощо [37].

Керуючись досвідом Європейської профспілки, я вважаю, що національні профспілки, організації роботодавців та інші суб'єкти громадянського суспільства повинні розглянути і взяти участь у вирішенні

проблеми забезпечення законності та захисту трудящих-мігрантів і соціальних прав українських працівників.

Міграційна ситуація в Україні є відображенням економічних і соціальних процесів, які відбуваються в державі. Економічна криза, початок бойових дій в Автономній Республіці Крим та на сході України призвели до появи нових міграційних тенденцій, з урахуванням яких українська міграційна політика потребує суттєвих змін. Мета дослідження-узагальнити основні проблеми міграційної політики та визначити шляхи їх вирішення. Слід зазначити, що трудова міграція є неминучим явищем в ХХІ столітті, оскільки глобалізація міжнародного ринку праці забезпечила збільшення пропозиції робочої сили і попиту на неї.

На сучасному етапі основними причинами міграції серед економічно активного населення України є: затяжна політична криза в суспільстві, стрімке зниження основних макроекономічних показників; відсутність можливостей у її економічно активних громадян реалізувати умови країни, значно вищі зарплати в країнах імміграції та військових причини. Для того щоб розкрити проблеми міграційної політики України, доцільно навести ряд статистичних даних.

Таким чином, в 2015 році міграційний баланс скоротився більш ніж удвічі в порівнянні з 2013 роком і склав всього 14,2 тис.осіб. Тільки на кінець 2015 року налічувалося 999,4 тисячі внутрішньо переміщених осіб. Водночас головним недоліком є те, що Україна не веде статистику про реальну кількість українських громадян, які працюють за кордоном [35].

Згідно з офіційною статистикою, за останні 20 років Україну покинули 6,5 мільйона осіб, деякі з яких набули статусу іммігрантів. Щорічно близько 95,4 тис.фахівців залишають нашу державу, тобто мігрують кожні 26 фахівців з вищою освітою. За останні 5 років Україну покинули 5,5 тис.вчених, що еквівалентно втраті 4 мільярдів доларів США.

При підрахунку витрат, які йдуть на підготовку кваліфікованого спеціаліста у вищому навчальному закладі, було визначено, що сума коливається в межах 20 тисяч доларів. США [37].

В результаті кількість українських іммігрантів поступово збільшується, і країна втрачає сотні талановитих людей, які могли б забезпечити стабільний розвиток національної економіки. На мій погляд, міграційна політика є основним способом вирішення проблеми:

1. Дізнатися фактичну кількість людей, які були переміщені. Наявність достовірної інформації про їх чисельність є стратегічно важливим завданням для прийняття подальших управлінських рішень.

2. Інтеграція місцеположень. Питання інтеграції мігрантів повинні бути висунуті на перший план. Головною проблемою для мігрантів є наявність постійного житла і роботи.

3. Здійснити заходи підтримки, спрямовані на оптимізацію міграційної політики. Заходи міграційної політики щодо трудової міграції в сучасних умовах повинні полягати в підвищенні рівня повернення зовнішніх трудових поїздок, забезпеченні поступового повернення трудових іммігрантів, посиленні соціального захисту українських працівників за кордоном, залученні коштів від іммігрантів в економіку України.

4. Заохочувати молодих людей повертатися. На державному рівні необхідно приділити увагу сприянню поверненню української молоді, яка здобуває освіту за кордоном. Відповідними заходами може бути введення спеціальних програм, передбачених для обов'язкового поворотного навчання в Україні, або відправка студентів на стажування в Європу або США.

5. Робота для іноземних студентів. На рівні українських університетів необхідно залучати більше іноземних студентів до навчання та практичної діяльності, а також заохочувати кращих випускників продовжувати працювати в Україні.

Таким чином, нинішні негативні міграційні процеси в Україні є результатом невдоволення громадян рівнем заробітної плати, наявністю

заборгованості із заробітної плати, низьким рівнем соціальної захищеності людей, невідповідністю між кількістю випускників університетів і наявністю вакантних робочих місць. Це стало результатом щорічного збільшення кількості мігрантів і призвело до потенційно значної втрати робочої сили в нашій країні. Ми сподіваємося, що реалізація запропонованого способу вирішення проблеми міграційної політики сприятиме стабілізації міграційних процесів і пожвавленню економічної активності в національній економіці.

ВИСНОВКИ

Глобалізація виступає в якості складного економічного процесу, спрямованого на підвищення ефективності управління. Ідеальний глобальний ринок-це ринок достатку, який функціонує в повній взаємній гармонії в різних куточках Землі, так само, як ідеальна демократія має своє універсальне панування в усіх країнах.

Основними ознаками процесу глобалізації є:

- Взаємодія національних економік та їх взаємодія, формування міжнародних виробничих комплексів через національні кордони;
- економічна глобалізація
- зростаюча економічна єдність та взаємозалежність економічних систем країн світу;
- ослаблення здатності національних держав формувати незалежну економічну політику;
- розширення масштаб обміну та інтенсифікація процесів руху товарів, капіталу, трудових ресурсів;
- створення інститутів.

В результаті слід зазначити, що в сучасному світі глобалізація має вражаючий вплив на розвиток будь-якої держави. З одного боку, поширення інновацій в області технологій і управління, активний обмін товарами, послугами та інвестиціями сприяє підвищенню ефективності функціонування національних економік, а з іншого боку, це збільшує нерівність, асинхронність і нерівномірність розвитку.

Важливим компонентом аналізу процесу глобалізації є теорія багатоієрархічних систем.

Рамки глобальної глобалізації визначаються економічним розвитком відносин з країнами і регіонами. Глобалізація характеризується загальнонаціональними показниками, такими як економічна прозорість, роль

міжнародної торгівлі або експорту, розмір іноземних інвестиційних проектів, міжнародні платежі та інші.

Глобалізація в галузі залежить від того, наскільки ефективний дохід і як зберігаються ресурси в різних країнах для експорту товарів і послуг і використання екологічних вигод, пов'язаних з природними ресурсами і дешевою робочою силою. Загальним критерієм корпоративної глобалізації є рівень використання комп'ютерних та комунікаційних технологій, який дозволяє розширювати спілкування та інформацію між різними країнами. Сьогодні це основні аспекти глобалізації. Таким чином, новий підхід до глобального розвитку являє собою поетапний процес. Створюються спільні цінності (економічна стабільність, права людини, економічна безпека і вигоди є основою цілей світової економіки). Це відкриває вільну надію на співпрацю та участь у використанні досягнень світової культури. Водночас зміна економічної ситуації у світі створює для країни складні проблеми з адаптації до процесу соціально-економічних реформ.

Ці виклики в даний час дуже серйозні для країн, що розвиваються і країн з перехідною економікою, які стикаються з серйозними проблемами в напрямку соціального та економічного розвитку. Соціальні зміни - це найважливіше в глобальному розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/>
2. Інтернаціоналізація та глобалізація економічного розвитку. URL: <https://buklib.net/books/23632/>
3. Мусієць Т.В. Розвиток національної банківської системи як шлях інтеграції України до ЄС// Актуальні проблеми економіки. С. 27-34
4. Зернецька О.В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародні відносини
5. Мовсесян А. Г. Світова економіка: Підручник.- М.: Фінанси і статистика.- 656 с.
6. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б., Міжнародні економічні відносини: Навчальний посібник - К.: Знання - 406 с.
7. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації / За ред. Д.Г. Лук'яненка.- К.: КНЕУ, 2001.- 538 с
8. Дж.Сорос. Криза глобального капіталізму.-К.: Основи, 1999.- 259 с.
9. Пахомов Ю.М., Лук'яненко Д.Г., Губський Б.В. Національні економіки в глобальному конкурентному середовищі. - К.: Україна
10. Україна і світове господарство. Взаємодія на межі тисячоліть. Навч. посібник / А.С. Філіпенко, Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник та ін. -- К.: Либідь, 2002.
11. Nations Aim to Secure Supply Chains by Turning Offshoring Into 'Friend-Shoring' URL: <https://www.wsj.com/amp/articles/nations-aim-to-secure-supply-chains-by-turning-offshoring-into-friend-shoring-11652612580>
12. Will Ukrainian crisis help bring nuclear in from the cold in Europe? URL: <https://www.reuters.com/business/sustainable-business/will-ukrainian-crisis-help-bring-nuclear-cold-europe-2022-05-04/>

13. Financial Times. URL: <https://www.ft.com/content/4ebb75ab-7c8a-41c8-a17a-b01686bf3c77>
14. World bank document.
URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/800011537457179243/pdf/WPS8596.pdf>
15. The Korea Times. URL: https://www.koreatimes.co.kr/www/news/biz/2016/10/123_215869.html
16. Результати соціопитування по атомці - Вибірка головне – УКР. URL: https://necu.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/Social-Survey-on-Nuclear-Energy-in-Ukraine-NECU_ua.pdf
17. China-EU - international trade in goods statistics. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=China-EU_-_international_trade_in_goods_statistics#EU-China_trade_by_type_of_goods
18. Відбудова в обмін на реформи: ЗМІ розкрили план ЄС з повоєнного відновлення України.
URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/05/17/7139575/>
19. Petrol and diesel prices soar to new record highs as fuel duty cut wiped out. URL: https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/petrol-diesel-price-rise-record-inflation-b2081618.html?utm_content=Echobox&utm_medium=Social&utm_source=Facebook&fbclid=IwAR3DRLJNhgPrjzRqn-C7lWVwdRT8Gj1uGeuOZGGfadehoI1kJb4RB1S87ME#Echobox=1652864209
20. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у I півріччі 2021 року(за даними Держстату).
URL: <https://www.me.gov.ua/documents/Download?id=bf5cbfaa-0199-46b3-a839-302ddc076b82>

21. GDP per capita PPP | Europe. URL:
<https://tradingeconomics.com/country-list/gdp-per-capita-ppp?continent=europe>
22. European Union, Trade in goods with Albania. URL:
https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_albania_en.pdf
23. Investment as percent of GDP by country: the latest data. URL:
https://www.theglobaleconomy.com/rankings/investment_percent_of_gdp/
24. Business freedom - Country rankings. URL:
https://www.theglobaleconomy.com/rankings/herit_business_freedom/
25. Freedom from corruption - Country rankings URL:
https://www.theglobaleconomy.com/rankings/herit_corruption/
26. Федоришина О.О. Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>.
27. Деліні М.М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>.
28. Багатеренко А.О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>.
29. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. URL:
<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvali-golovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>.
30. Тодощук А.В. Україна в інтеграційних процесах: ризики та переваги. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/5/168.pdf>.
31. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух назустріч. URL:
http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=5989.

32. Допомога ЄС Україні. URL: <http://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/1937/>.
33. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка, 6 березня 2018 р. URL: https://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/29685/node/29685_uk.
34. Сабан М.В. Переваги і недоліки інтеграції України до ЄС. URL: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67697.doc.htm.
35. Офіційний сайт Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/en/home>
36. Промислово розвинуті країни. URL: https://stud.com.ua/20142/ekonomika/promislovo_rozvinuti_krayini_zol_otiy_milyard
37. Студентська бібліотека. URL: <https://buklib.net/books/30708/>

ДЕКЛАРАЦІЯ
АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗНУ

Я, Алекберов Наміг Натік огли, студент 2 курсу магістратури, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка», адреса електронної пошти namiq0309@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему:

«Глобалізація економічного розвитку: сутність, сучасний стан і проблеми» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодту на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям *академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи*, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Алекберов Н.Н.

Дата _____ Підпис _____ Сарнацький О.П.